

Veileder for virksomheter

Krav i førerforskriften

Versjon 5.0

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	2
Hensikt.....	2
Målgruppe	2
Virksomheter	2
Kort om kravene til virksomheter	2
Opplæring til sertifikat.....	3
Utstedelse av sertifikat.....	3
Godkjenning som opplæringscenter.....	3
Kort om vedtak 2011/765/EU.....	3
Førerforskriftens krav med veiledende tekst.....	3
Førerforskriftens krav som retter seg mot virksomheter	4
Vedtak 2011/765/EU.....	20
Vedlegg V og VI	29
Vedlegg II Krav til helse og helseundersøkelser.....	37

Bakgrunn

I Europa er det innført felles regler for førere, og disse trådte i kraft i Norge 2011. Å forholde seg til nye forskrifter gir utfordringer for brukergruppene, både virksomheter, førere, leger og psykologer. Flere av utfordringene er felles, men vi ser også at utfordringer er tilknyttet enkelte brukergrupper, som for eksempel virksomheter. Under er en kort liste over de områdene der vi ser at det ofte er utfordringer for virksomheter:

- Tilbakekalling av førerbevis
- Tilbakekalling av sertifikat
- Opplæring til sertifikat og kravene i vedtak 2011/765/EU
- Opplæringscentre og kravene vedtak 2011/765/EU
- Vedleggene til førerforskriften.

Hensikt

Hensikten med veilederen er å bidra til bedre forståelse av hva som skal til for å svare ut kravene i førerforskriften og dennes vedlegg.

Tilsynet håper veilederen vil gjøre det enklere for virksomhetene å implementere og etterkomme kravene som stilles i førerforskriften.

Veilederen er ikke uttømmende. Alle som omfattes av førerforskriften har et selvstendig ansvar for å kjenne og etterleve jernbanelovgivningen, dette gjelder så vel virksomheter som førere og leger/psykologer.

Målgruppe

Denne veilederen retter seg mot virksomheter. Andre målgrupper som førerforskriften retter seg mot er det utarbeidet egne veiledere til. Dette gjelder:

- Førere
- Leger og psykologer
- Opplæringscentre med egen godkjenning.

For mer informasjon om kravene som retter seg mot disse gruppene, vises det til de veilederne.

Veilederen er inndelt slik at alle kravene som retter seg mot virksomheter er gjengitt med en egen forklarende tekst. Veilederen er ment å skulle tydeliggjøre kravene som er stilt virksomheter. Veilederen er ikke uttømmende, og det vil være tilfeller der regelverket overlapper de andre målgruppene.

Virksomheter

Førerforskriften stiller flere krav til virksomheter som omhandler sikkerhetsstyringssystemet, opplæring og sertifisering. Det er viktig at kravene i førerforskriften ses i sammenheng med sikkerhetsstyringsforskriften og da spesielt kapittel 5 om kompetanse og opplæring. På tilsynets nettsider sjt.no ligger det veileder til sikkerhetsstyringsforskriften.

Kort om kravene til virksomheter

Virksomheter skal utstede sertifikat til egne tilknyttede førere. Med tilknyttede førere menes førere som utfører arbeid for virksomheten, enten de er direkte ansatt i virksomheten eller om de er ansatt i et bemanningsselskap som leverer tjenester til virksomheten.

2 • Veileder om førerforskriften for virksomheter

Opplæring til sertifikat

For å gjennomføre opplæring til sertifikat og repetisjonsopplæring må virksomheten være godkjent som opplærings-senter. Det vil si at når en virksomhet skal gjennomføre opplæring og repetisjonsopplæring som omhandler kravene i vedlegg V og VI, herunder kjøretøy og infrastruktur, så må det foreligge en godkjenning fra Statens jernbanetilsyn som opplærings-senter.

I de tilfeller der en virksomhet ønsker å sette bort all opplæring til et eksternt opplærings-senter og kun ønsker å gjennomføre opplæring i eget internt sikkerhetsstyrings-system, er det ikke krav til godkjenning som opplærings-senter. For ytterligere informasjon se kommentar til §§ 18 og 21.

Utstedelse av sertifikat

Sertifikatet bekrefter at føreren har fullført opplæring og testing i henhold til virksomhetens opplæringsprogram for førere slik det står beskrevet i sikkerhetsstyringsforskriften § 5-3. Sensorer virksomheten benytter til å teste kompetansen til føreren skal være godkjent i henhold til førerforskriften § 20 og oppfylle kravene i vedtak 2011/765/EU. Sertifikatet skal angi strekningene og de kjøretøyene føreren er sertifisert for. Sertifikatet skal inneholde nærmere bestemte opplysninger og være i et gitt format enten på fysisk papir eller elektronisk. Sertifikat kan bare utstedes hvis føreren har gyldig førerbevis. Det er virksomhetens ansvar å kontrollere at de kun utsteder sertifikat til førere som har gyldig førerbevis.

Godkjenning som opplærings-senter

Dersom en virksomhet skal gjennomføre opplæring av egne tilknyttede førere vil virksomheten måtte beskrive opplæringen (innhold, pedagogisk opplegg, fasiliteter mm) i sammenheng med søknad om sikkerhets-sertifikat eller sikkerhetsgodkjenning. Den opplæringen virksomheten har tillatelse til å gjennomføre vil fremgå av sikkerhets-sertifikatet eller sikkerhetsgodkjenningen. Dersom virksomheten endrer omfanget av opplæringen må dette meldes til Statens jernbanetilsyn i henhold til lisensforskriften § 19 eller § 25.

Dersom en virksomhet ønsker å gjennomføre opplæring av andre enn tilknyttede førere, må det foreligge en egen godkjenning fra Statens jernbanetilsyn som slikt opplærings-senter, se veileder for opplærings-senter.

Kort om vedtak 2011/765/EU

Kommisjonsvedtak 2011/765/EU setter krav til opplæring og sensorer. Dette vedtaket er tatt inn som norsk forskrift i henhold til § 3 b i førerforskriften, og er gjeldende for alle som skal gjennomføre opplæring av førere. Vedtak 2011/765/EU har til formål å oppnå et hensiktsmessig og sammenlignbart kvalitetsnivå for opplæring og prøver for førere og førerkandidater. Det presiseres i vedtaket at opplærings-sentre bør være kompetente med tanke på hvilken opplæring de skal gi. De som skal gjennomføre opplæring må ha tilstrekkelig kompetanse, både teknisk og om driften, kunne organisere opplæringskurs og ha tilstrekkelig med bemanning og utstyr. Det refereres her til sikkerhetsstyringsforskriften kapittel 5 som omhandler kompetansestyring.

Nasjonal standard for lokomotivførerutdanning

Jernbanedirektoratet har utarbeidet en Nasjonal Standard for utdanning for sertifisering av førere av trekraft-kjøretøy på det nasjonale jernbanenet (Nasjonal standard for lokomotivførerutdanning) som ble publisert og gjort gjeldende fra 3. mars 2017. Standarden vil på sine områder normalt tilfredsstillende kravene i førerforskriften, men virksomhetene må selv ta stilling til om den er dekkende for deres virksomhet. I denne veilederen er det henvist til standarden i de bestemmelsene der den kan være aktuell.

Den nasjonale standarden skisserer et utdanningsløp for en lokfører frem til sertifisering. Utdanningsløpet beskrevet i standarden er delt i tre deler: En del omhandler førerbevis, en del omhandler grunnleggende kompetanse og en del virksomhetsspesifikk kompetanse. Standarden angir læringsutbyttebeskrivelse og delmål til de overordnede målene i førerforskriften vedlegg V og VI. Statens jernbanetilsyn anser at standarden er et grunnlag for innhold i opplæringsplaner for å svare ut kravene til opplæring i vedlegg V og VI, og den er således et godt utgangspunkt for virksomheter og opplærings-sentre som skal gjennomføre opplæring i henhold til vedlegg V og VI.

Det er virksomhetenes ansvar å gjøre en selvstendig vurdering av om standarden er dekkende for den opplæringen de skal gjennomføre i henhold til kravene i sikkerhetsstyringsforskriften kapittel 5. Det er tilsynets vurdering at standarden danner et utgangspunkt for detaljerte opplæringsplaner og kompetansemål, og at den kan være et godt hjelpemiddel for virksomheter som finner at den er dekkende for den opplæring de skal gjennomføre.

I førerforskriften er det krav til organisering av opplæring i § 3b (vedtak 2011/765/EU), disse kravene er ikke dekket i standarden. Det vil si at en virksomhet må forholde seg til kravene i vedtak 2011/765/EU selv om de anvender standarden.

Førerforskriftens krav med veiledende tekst

På neste side følger førerforskriftens krav som retter seg mot virksomheter, med veiledende tekst. Inkludert her er kompetansekravene vedlegg V og VI, vedtak 2011/765/EU og helsekravene i vedlegg II.

Førerforskriftens krav som retter seg mot virksomheter

Kommentarer

§ 1. Virkeområde

Denne forskriften gjelder sertifisering av førere av trekraftkjøretøy på det nasjonale jernbaneliknet for en jernbanevirksomhet som har sikkerhetssertifikat eller sikkerhetsgodkjenning.

Forskriften gjelder ikke:

- førere som utelukkende fører skinne-/veimaskin på anleggsområde eller strekning som er disponert for arbeid
- førere som utelukkende fører kjøretøy for jernbanevedlikehold på anleggsområde

Forskriften retter seg mot virksomheter, opplæringsentre, førere, leger og psykologer som rettssubjekter. Dette innebærer at forskriften inneholder krav rettet direkte mot overnevnte grupper.

Forskriften gjelder ikke for førere av trikk og t-bane.

Førere av arbeidsmaskiner som kjører tog eller skift på det nasjonale jernbaneliknet er omfattet av denne forskriften.

§ 3. Grunnkrav til førersertifisering

Førere skal være skikket og ha nødvendige kvalifikasjoner for å kunne utføre arbeidsoppgaver som er tillagt førere av trekraftkjøretøy på en selvstendig, ansvarlig og sikker måte. Førere skal inneha et førerbevis og et sertifikat. Førerbevis og sertifikat skal alltid medbringes under framføring og kunne fremvises Statens jernbanetilsyn på forespørsel.

Hvis en fører fra en tredjestat skal føre trekraftkjøretøy utelukkende på grensekryssende strekninger av det nasjonale jernbaneliknet, kan førerens sertifiseringsdokumenter godkjennes i samsvar med bilaterale avtaler med vedkommende tredjestat.

§ 3a. EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 42gb (forordning (EU) nr. 36/2010 av 3. desember 2009 om fellesskapsmodeller for førerbevis, sertifikater, bekreftede kopier av sertifikater og søknadsskjemaer for førerbevis under direktiv 2007/59/EF) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Tilpasninger til modellen for førerbevis, sertifikat, bekreftet kopi av sertifikat og søknadsskjema for førerbevis fremgår av vedlegg I til forskriften her.

Første ledd setter krav til skikket, egnethet og kompetanse. Brudd på bestemmelsen kan medføre tilbakekalling av førerbevis jf. § 28.

Ved operativt tilsyn vil Statens jernbanetilsyn kvalitetssjekke medbragt dokumentasjon opp mot førerbevis- og sertifikatregistrene jf. §§ 25 og 26.

Til § 3a: Denne forordningen stiller krav til førerbevisets og sertifikatets format og innhold.

§ 3. Grunnkrav til førersertifisering forts.

§ 3b. Kommisjonsvedtak 2011/765/EU av 22. november 2011 om kriterier for godkjenning av opplæringssentra for opplæring av førere, om kriterier for godkjenning av sensorer og kriterier for organisering av prøver etter europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/59/EF gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 3c. Kommisjonens gjennomføringsbeslutning 2014/89/EU av 14. februar 2014 om et forsøksprosjekt for å gjennomføre forpliktelsene i forvaltningssamarbeidet fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/59/EF ved hjelp av informasjonssystemet for det indre marked (IMI) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg X, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Til § 3b: Denne forskriften gjelder her for alle som skal gjennomføre opplæring i henhold til førerforskriften. Tilsynet utsteder godkjenning til virksomheter som skal gjennomføre opplæringen av egne tilknyttede førere i regi av å inneha en sikkerhetsgodkjenning/sikkerhets sertifikat. Denne forskriften erstatter tidligere vedlegg III til førerforskriften.

§ 4. Førerbevisets innhold og utforming

Førerbeviset dokumenterer at innehaveren oppfyller minstekravene til fysisk og psykisk helse, grunnutdanning og generell yrkesmessig kompetanse. Førerbeviset skal være i overensstemmelse med kravene i vedlegg I.

Med grunnutdanning menes her utdanning før utdanningen til førerbevis, jf. vedlegg IV.

Med yrkesmessig kompetanse menes her kravene i vedlegg IV.

§ 5. Utstedelse og gyldighet av førerbevis m.m.

Statens jernbanetilsyn utsteder førerbevis. Førerbeviset skal utstedes så snart som mulig og senest innen en måned etter at søknad med all nødvendig dokumentasjon er mottatt.

Et førerbevis er gyldig i hele EØS. Førere med førerbevis fra annen EØS-stat behøver ikke nytt førerbevis i Norge. Hvis en fører som har et gyldig førerbevis fra en annen EØS-stat søker om å få utstedt førerbevis i Norge må vedkommende oppfylle kravene i forskriften her.

Føreren må ha fylt 20 år for å få utstedt førerbevis.

Et førerbevis er gyldig i 10 år, såfremt føreren oppfyller kravene til periodiske undersøkelser og prøver i § 11 og § 19.

Førerbeviset eies av føreren det utstedes til. Førerbeviset utstedes i ett originaleksemplar. Ved endringer av opplysningene kan innehaveren søke om å få utstedt et oppdatert førerbevis. Ved ødelagt, tapt eller stjålet førerbevis kan innehaveren søke om å få utstedt et duplikat. All annen reproduksjon eller duplisering av førerbeviset er forbudt.

Ved opphør av et ansettelsesforhold skal førerbeviset fortsatt være gyldig, forutsatt at vilkårene i § 11 og § 19 er oppfylt.

Statens jernbanetilsyn utsteder førerbevis, og innvilgelsen av førerbeviset er et enkeltvedtak overfor den aktuelle føreren, jf. forvaltningsloven § 2 bokstav b). Dette dokumentet er gjeldende som godkjent førerbevis fram til selve førerbeviset er utstedt. Førerbeviset bestilles av leverandør en gang pr. måned.

For å få utstedt norsk førerbevis må kravene i denne forskrift være oppfylt, herunder at førerbevisutdanningen er gjennomført på godkjent fagskole.

Kravene til innsendt helseattest må også være oppfylt.

Så lenge kravene til helse og kompetanse er oppfylt, så er førerbeviset gyldig i 10 år. Herunder at kravene til repetisjonsopplæring i yrkesmessig kompetanse som listet i vedlegg IV er oppfylt. Dersom Statens jernbanetilsyn mottar informasjon som sier at føreren ikke oppfyller disse kravene vil førerbeviset kunne tilbakekalles jf. § 28, eventuelt ikke fornyes.

§ 6. Sertifikatets innhold og utforming m.m.

Et sertifikat angir den infrastrukturen innehaveren er godkjent av jernbanevirksomheten for å føre trekkraftkjøretøy på og det rullende materiellet som innehaveren er godkjent av jernbanevirksomheten for å kjøre. Sertifikatet er bare gyldig på den infrastrukturen og for det rullende materiellet som er angitt. Når føreren har fått ytterligere godkjenninger knyttet til infrastruktur eller rullende materiell skal sertifikatet oppdateres for at disse godkjenningsene skal være gyldige. Alle sertifikatene skal oppfylle kravene i vedlegg I.

Sertifikatet godkjenner føring av trekkraftkjøretøy i en eller flere av følgende kategorier:

- a) Kategori A: Skifting
- b) Kategori B: Kjøring av tog

Det er virksomhetene som oppfører i sertifikatet hvilken kategori føreren faller innunder. En virksomhet kan definere underkategorier, så fremt dette er beskrevet i virksomhetens sikkerhetsstyringssystem med kompetansekrav i henhold til kravene i sikkerhetsstyringsforskriften kapittel 5.

Kategori A omfatter kjøring av skift. Skifting er kun tillatt på stasjon, terminaler, sidespor o.l. Tilsynet er ikke kjent med at denne kategorien anvendes i stor grad ettersom førere i Kategori B også kan kjøre skift. Kategori B omfatter også førere av arbeidsmaskiner.

§ 7. Utstedelse og gyldighet av sertifikat m.m.

Føreren må inneha et gyldig førerbevis for å få utstedt sertifikat. Videre må føreren bestå periodiske prøver etter § 19 for at sertifikatet fortsatt skal være gyldig.

Sertifikat utstedes av jernbanevirksomheten som vedkommende fører er tilknyttet. Sertifikatet eies av jernbanevirksomheten som utsteder det. Føreren har rett til å få en bekreftet kopi av sertifikatet.

Jernbanevirksomheten skal som en del av sitt sikkerhetsstyringssystem etablere egne, dokumenterte fremgangsmåter for utstedelse, oppdatering, suspensering og tilbakekalling av sertifikater, herunder intern klagebehandling av slike saker. Jernbanevirksomheten skal påse og kontrollere at førere tilknyttet virksomheten har gyldig førerbevis og sertifikat.

Når en fører slutter å arbeide for en jernbanevirksomhet, skal jernbanevirksomheten straks underrette Statens jernbanetilsyn om dette.

Et sertifikat blir ugyldig når innehaveren av dette ikke lenger er ansatt som fører. Innehaveren skal imidlertid få en bekreftet kopi av sertifikatet og av all dokumentasjon av førerens opplæring, kvalifikasjoner, erfaring og yrkeskompetanse. Når en jernbanevirksomhet utsteder et sertifikat til en fører, skal de ta hensyn til alle disse dokumentene.

En fører som jobber for flere virksomheter skal ha et sertifikat hos hver virksomhet.

Virksomheten skal i sitt sikkerhetsstyringssystem ha prosedyrer for å sikre at føreren innehar den kompetansen som kreves og oppfyller kravene for å bli sertifisert på infrastruktur og kjøretøy. Det vises her til kravene i sikkerhetsstyringsforskriften kapittel 5.

Virksomhetene må etablere et system som kontrollerer at førerbeviset til førere de utsteder sertifikat til er gyldig. Førerbevisets gyldighet kan sjekkes på Statens jernbanetilsyns nettside.

Virksomhetene må ha et system som kontrollerer de opplysningene som ligger i sertifikatkopien og annen dokumentasjon ved ansettelse av nye førere. Virksomheter som ansetter førere med sertifikat fra annen virksomheter skal ta hensyn til den kompetansen føreren allerede har opparbeidet seg når de skal utstede sertifikat til føreren. Denne dokumentasjonen vil også danne grunnlaget for en analyse som danner grunnlaget for hvilken kompetanse en fører har og eventuelt må tilegne seg gjennom opplæring for å bli sertifisert.

§ 8. Unntak fra kravet til å inneha sertifikat

Det er ikke krav til å inneha sertifikat for en bestemt infrastruktur:

Når forstyrrelser av jernbanedriften eller vedlikehold

- a) nødvendiggjør avvik for tog etter nærmere angivelse av infrastrukturforvalter
- b) for unntaksvis engangstjenester som benytter historiske tog,
- c) for unntaksvis engangstjenester for frakt av gods, forutsatt at infrastrukturforvalter samtykker,
- d) for levering eller demonstrasjon av nytt rullende materiell,
- e) for opplæring av og prøver for førere.

En annen fører som innehar et gyldig sertifikat for vedkommende infrastruktur, og som kan kommunisere med den som fører trekraftkjøretøyet, må likevel være med under framføringen. Avgjørelsen av om unntaksmuligheten etter første ledd skal benyttes, skal være opp til jernbaneforetaket og kan ikke pålegges av infrastrukturforvalter eller Statens jernbanetilsyn. Infrastrukturforvalter skal på forhånd underrettes om bruk av en ekstra fører som påkrevd.

Dette er en unntaksbestemmelse som beskriver gitte situasjoner der det ikke er krav om at føreren innehar sertifikat for en bestemt infrastruktur. Det stilles her krav til at det under slike unntakstilfeller skal være en fører med under framføringen som innehar sertifikat på infrastrukturen.

§ 9. Krav om medisinsk og yrkespsykologisk skikkethet

Førere skal være medisinsk og yrkespsykologisk skikket i henhold til vedlegg II punkt 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 og 1.5 for å kunne føre trekraftkjøretøy på en sikker måte.

Her vises det til helsekravene i vedlegg II. Det skilles på krav til medisinsk skikkethet og yrkespsykologisk skikkethet ved førstegangsutstedelse av førerbevis og periodisk kontroll.

§ 10. Krav om undersøkelse av medisinsk og yrkespsykologisk skikkethet

Det skal foretas en undersøkelse av søkerens medisinske skikkethet. Denne undersøkelsen skal minst omfatte elementene i vedlegg II punkt 2.1. Undersøkelsen skal utføres av, eller under tilsyn av, en lege godkjent i samsvar med kapittel 6.

Det skal foretas en undersøkelse av søkerens yrkespsykologiske skikkethet. Denne undersøkelsen skal minst omfatte elementene i vedlegg II punkt 2.2. Undersøkelsen skal utføres av, eller under tilsyn av, en psykolog eller lege godkjent i samsvar med kapittel 6. Slik undersøkelse skal også gjennomføres ved fornyelse av førerbevis etter § 5 fjerde ledd.

Kravene i denne forskriften er funksjonelle og det er således ingen dispensasjonsmulighet fra helsekravene. Det er legen som gjør en helhetsvurdering av om kravene til helse er oppfylt eller ikke. Liste over godkjente leger og psykologer finnes på sjt.no

§ 11. Krav om periodisk undersøkelse av medisinsk skikkethet

For at et førerbevis fortsatt skal være gyldig, skal det foretas periodiske undersøkelser av førerens medisinske skikkethet. De periodiske undersøkelsene skal minst omfatte elementene i vedlegg II punkt 3.1. Undersøkelsene skal utføres av, eller skje under tilsyn av, en lege som er godkjent i samsvar med kapittel 6.

Periodiske undersøkelser skal foretas minst hvert tredje år fram til fylte 55 år, og deretter hvert år. I tillegg skal en godkjent lege øke hyppigheten av undersøkelser dersom den medisinske skikketheten til en fører tilsier dette.

Når en periodisk undersøkelse er gjennomført, skal den ansvarlige legen umiddelbart underrette Statens jernbanetilsyn om resultatet av undersøkelsen på attest etter § 13.

§ 12. Krav om tilleggsundersøkelser av medisinsk og yrkespsykologisk skikkethet

Uten at det berører § 11 skal jernbanevirksomheten påse at det foretas en egnet undersøkelse av førerens skikkethet etter § 9 når:

- a) det er grunn til å tvile på at føreren oppfyller kravene i § 9
- b) føreren har vært involvert i en arbeidsulykke
- c) føreren har hatt fraværperiode etter en jernbaneulykke eller alvorlig jernbanehendelse som har medført personskade, eller
- d) føreren er tatt ut av tjeneste av sikkerhetsgrunner.

Undersøkelsen skal utføres av, eller skje under tilsyn av, en lege eller psykolog som er godkjent i samsvar med kapittel 6.

Godkjent lege eller psykolog kan bestemme at det skal gjennomføres en egnet legeundersøkelse i tillegg til undersøkelsen i første ledd, særlig etter sykefravær på minst 30 dager.

Når en tilleggsundersøkelse etter første eller tredje ledd er gjennomført, skal den ansvarlige legen eller psykologen umiddelbart underrette Statens jernbanetilsyn om resultatet av undersøkelsen på attest etter § 13.

Det er kun godkjente leger som kan gjennomføre helseundersøkelsen. Liste over godkjente leger ligger på sjt.no.

Dersom legen anser at føreren skal inn til hyppigere helseundersøkelse, så er det opp til legen å fastsette ny intervall uavhengig av intervallene fastsatt i denne forskrift. En lege/psykolog kan ikke forlenge godkjeningsperioden utover fastsatte intervaller.

Legen sender attest til Statens jernbanetilsyn. Virksomhetene kan ikke kreve at attesten sendes til dem. Kun ved samtykke mellom føreren og legen kan attesten sendes til virksomheten. Føreren har en selvstendig plikt til å opplyse arbeidsgiver/virksomheten som utsteder sertifikat om utfallet av helseundersøkelsen.

Virksomheten skal påse at det foretas en egnet undersøkelse dersom et-tlisens eller flere av forholdene i bokstav a-d foreligger. En slik undersøkelse kan være en psykologisk undersøkelse, en yrkespsykologisk undersøkelse eller medisinsk undersøkelse for å undersøke førerens skikkethet. Det er virksomheten som har ansvaret med å avgjøre hva slags type undersøkelse som skal gjennomføres dersom noen av forholdene som nevnt i bokstav a-d er gjeldende.

Undersøkelsen skal gjennomføres av en godkjent lege/psykolog.

Bokstav d) kan omfatte rus/alkoholmisbruk, skikkethet, egnethet grunnet gjentatte brudd på bestemmelser o.l. Det vises her til førerforskriften § 15 for ytterligere bestemmelser vedrørende rus/alkoholmisbruk.

Negativ attest danner grunnlag for tilbakekalling av førerbevis jf. § 28.

§ 13. Attest

Føreren skal dokumentere at kravene til medisinsk og yrkespsykologisk skikkethet er oppfylt ved å fremlegge attest fra lege eller psykolog som er godkjent i samsvar med § 22. Attest skal utstedes på skjema fastsatt av Statens jernbanetilsyn.

Ved søknad om førerbevis er føreren ansvarlig for å fremlegge attest/dokumentasjon på at helsekravene er oppfylt.

Attest utstedt av legen/psykologen i forbindelse med periodisk undersøkelse og tilleggsundersøkelse sendes til Statens jernbanetilsyn og ikke til virksomheten. Ettersom kravene til helse er lagt til førerbeviset så er det Statens jernbanetilsyn som håndterer helseattestene og avgjør om kravene til å inneha førerbevis er oppfylt eller ikke.

§ 14. Informasjonsplikt om helseforhold m.m.

Føreren skal straks underrette jernbanevirksomheten hvis vedkommende er i tvil om kravene i § 9 er oppfylt.

Jernbanevirksomheten skal umiddelbart underrette Statens jernbanetilsyn om tilfeller av arbeidsudyktighet som er lengre enn tre måneder

Det er førerens ansvar å påse at helsekravene til enhver tid er oppfylt, og skal informere jernbanevirksomheten som utsteder sertifikat dersom det er tvil om helsekravene er oppfylt.

Innmeldelse av arbeidsudyktighet over tre måneder registreres på føreren i førerbevisregisteret.

§ 15. Jernbanevirksomhetenes tilsyn med egne førere

Jernbanevirksomheten skal påse at førere ikke er under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel som med sannsynlighet kan virke inn på deres konsentrasjon, oppmerksomhet eller atferd mens de er i tjeneste.

Jernbaneloven § 3-2 stiller krav til pliktmessig avhold for førere på det nasjonale jernbanenettet.

Virksomhetene skal i sitt sikkerhetsstyringssystem ha prosedyrer for håndtering av tilfeller der det foreligger brudd på kravet.

Det vises her også til førerforskriften § 12 til krav om tilleggsundersøkelse av medisinsk og psykologisk skikkethet. Virksomhetene har et krav på seg til å påse at føreren gjennomfører en egnet undersøkelse dersom det foreligger forhold som tilsier at kravene ikke er oppfylt.

§ 16. Krav til opplæringsmetode

Det skal være en god balanse mellom teoretisk og praktisk opplæring. Dataassistert opplæring kan benyttes for individuell læring av driftsregler, signaleringssituasjoner osv.

Det skal være en balanse mellom teoretisk og praktisk opplæring, det vil si at det må vurderes hva som gir best læring for kandidaten slik at kandidaten kan oppnå den kompetansen som kreves for å bli sertifisert. Vedtak 2011/765/EU har ytterligere krav til opplæringsmetode og gjelder for virksomheter som innehar sikkerhetsgodkjenning/sertifikat.

§ 17. Krav til opplæring for førerbevis

Opplæringen til førerbevis må minst omfatte målene i vedlegg IV.

Etter opplæringen skal kandidatene bestå en prøve som viser deres generelle yrkeskompetanse. Opplæring og prøver skal gjennomføres i samsvar med kravene som følger av § 3b.

For førere som er borgere i en EØS-stat, og som har fått sitt opplæringssertifikat i en tredjestat, gjelder prinsippene for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i direktiv 2005/36/EF.

Det vises her til opplæringen som kreves for førerbevis, også kalt førerbevisutdanningen. Vedlegg IV er mål for hva opplæringen skal oppnå. For at en fører skal kunne dokumentere at kravene er oppfylt ved søknad om førerbevis, må det foreligge bekreftelse på at føreren har bestått en prøve som viser at de har gjennomført opplæringen og bestått.

For å kunne gjennomføre opplæring til førerbevis må opplæringscenteret være godkjent fagskole og oppfylle kravene i fagskoleloven. Det er NOKUT som behandler disse søknadene og det vises således til NOKUT for mer info. Kravene i vedtak 2011/765/EU gjelder for opplæring til førerbevis.

Her menes generell yrkeskompetanse, kompetansekravene til førerbevisutdanningen.

§ 18. Krav til opplæring og prøving for sertifikat

Opplæringen for sertifikat må minst omfatte målene i vedlegg V og VI.

Etter opplæringen skal førerne bestå en prøve som viser deres spesifikke yrkeskompetanse. Der det er relevant, skal føreren også prøves i språkkravene i vedlegg VI. Opplæring og prøver skal gjennomføres i samsvar med kravene som følger av § 3b.

Vedlegg V og VI er formulert som mål for opplæringen. Den som skal gjennomføre opplæringen må selv definere innhold, nivå, kompetanse etc. og forholde seg til kravene i vedtak 2011/765/EU for organisering av opplæringen.

Jernbanedirektoratets standard gir også læringsutbyttebeskrivelser og delmål til opplæring i henhold til kravene i vedlegg V og VI.

Det foreligger krav til språk for å inneha sertifikat. Det er virksomheten som er ansvarlig for at kravene til språk er oppfylt og at språkkravene er testet i henhold til kravene i forskriften.

All opplæring som omfatter vedlegg V og VI, må være utført på godkjent opplæringscenter og prøving må gjennomføres av godkjente sensorer. Dette vil også gjelde for repetisjonsopplæring.

Virksomheten har ansvaret for å gi førere opplæring i relevante deler av virksomhetens sikkerhetsstyringssystem. For denne delen av opplæringen gjelder ikke kravet om godkjent opplæringscenter. Det er heller ikke krav til at godkjent sensor må teste førere for denne kompetansen. Denne opplæringen vil være begrenset til å omfatte sikkerhetsstyringssystemets oppbygging og organisering, de deler av sikkerhetsstyringssystemet som ikke er omfattet av vedlegg V og VI og annen relevant informasjon. Det vises her til sikkerhetsdirektivet vedlegg III.

I de tilfeller der en virksomhet bestiller opplæring fra et godkjent opplæringscenter, må det dokumenteres og beskrives i sikkerhetsstyringssystemet hvordan denne opplæringen oppfyller kravene. Det vises her til sikkerhetsstyringsforskriften § 5-3 krav til opplæringsprogram. Videre vil kravene til leverandørstyring være gjeldende.

§ 18a. Krav om opplæring i sikkerhetsstyringsystem

Jernbanevirksomheter skal gi førere opplæring i sitt sikkerhetsstyringsystem.

Virksomheten har ansvaret for å gi førere opplæring i relevante deler av virksomhetens sikkerhetsstyringsystem. For denne delen av opplæringen gjelder ikke kravet om godkjent opplæringscenter. Det er heller ikke krav til at godkjent sensor må teste førere for denne kompetansen. Denne opplæringen vil være begrenset til å omfatte sikkerhetsstyringsystemets oppbygging og organisering, de deler av sikkerhetsstyringsystemet som ikke er omfattet av vedlegg V og VI og annen relevant informasjon. Det vises her til sikkerhetsdirektivet vedlegg III.

§ 19. Periodisk prøving

Førere skal gjennomføre periodisk opplæring og prøving knyttet til kravene i § 17 og § 18.

Jernbanevirksomhetene skal i sitt sikkerhetsstyringsystem fastsette hyppigheten av de periodiske prøvene som skal avholdes etter første ledd. Dette skal omfatte alle førere som er tilknyttet virksomheten. Disse prøvene skal minst avholdes:

- a) for språkkunnskaper: hvert tredje år eller etter mer enn ett års fravær
- b) for kunnskaper om infrastruktur: hvert tredje år eller etter mer enn ett års fravær på strekningen
- c) for kunnskaper om rullende materiell: hvert tredje år.

For hver av disse prøvene skal jernbanevirksomheten bekrefte ved en erklæring på sertifikatet og i sertifikatregisteret at føreren har bestått.

Prøving for førerbevis og sertifikat er slått sammen. Det vil si at en fører ikke må gjennomføre periodisk prøving for førerbevis og periodisk prøving for sertifikat separat, men at dette gjøres i en felles prøve.

Hyppigheten fastsatt i denne forskrift er minstekrav. Virksomheter kan gjennomføre hyppigere periodisk prøving dersom de anser dette nødvendig. Periodisk prøving gjelder alle førere som virksomheten utsteder sertifikat til, inkludert innleide personell.

Virksomheten må selv sette krav til nivå, kompetansenivå og innhold i opplæringen. Jernbanedirektoratets standard for lokomotivførerutdanning gir også læringsutbyttebeskrivelser og delmål til opplæring i henhold til kravene i vedlegg V og VI.

§ 20. Sensorer

Prøver i forbindelse med opplæring etter § 17 og § 18 skal overvåkes og evalueres av sensorer godkjent i samsvar med kravene som følger av § 3b.

Opplæringscenter og Statens jernbanetilsyn kan godkjenne sensorer.

Virksomheter som godkjenner sensorer må ha dokumentert i sitt sikkerhetsstyringsystem hvordan kravene i vedtak 2011/765/EU er oppfylt. Det foreligger egne kommentarer til vedtak 2011/765/EU i denne veilederen. For at en virksomhet kan godkjenne egne sensorer må de ha godkjenning fra Statens jernbanetilsyn som godkjent opplæringscenter.

Virksomheter som gjennomfører opplæring og prøving til førerbevis og sertifikat skal dokumentere i sitt sikkerhetsstyringsystem hvordan kravene i vedtak 2011/765/EU er ivaretatt.

§ 21. Godkjenning som opplæringscenter til førerbevis

Opplæringscenter som skal gi opplæring til førerbevis etter § 17, skal være godkjent som fagskole etter lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (fagskoleloven). Kravene til opplæringscenter følger av § 3b.

Det er kun godkjent fagskole som kan gjennomføre opplæring til førerbevis. Godkjent fagskole kan også gjennomføre opplæring til sertifikat. For mer informasjon om fagskole vises det til NOKUT.

§ 21a. Godkjenning som opplæringscenter til sertifikat

Alle som skal gi opplæring til sertifikat etter § 18, skal være godkjent som opplæringscenter. Kravene til opplæringscenter følger av § 3b.

Opplæringscenter kan være

- a) fagskoler etter § 21
- b) opplæringscenter med godkjenning fra Statens jernbanetilsyn
- c) jernbanevirksomheter som lærer opp tilknyttede førere og har godkjenning gjennom sikkerhetssertifikat eller sikkerhetsgodkjenning
- d) jernbanevirksomheter med godkjenning fra Statens jernbanetilsyn for å lære opp andre enn tilknyttede førere.

Alle som gir opplæring knyttet til vedlegg VI, må være godkjent som opplæringscenter i Norge

Virksomheter som innehar sikkerhetssertifikat/ - godkjenning kan være godkjent som opplæringscenter for tilknyttede førere i regi av sikkerhetssertifikat/ - godkjenningen. De er imidlertid kun godkjent som opplæringscenter innenfor de rammene som er beskrevet i søknaden om sikkerhetssertifikat/ - godkjenning.

Dette innebærer at vedtak 2011/765/EU er gjeldende for all opplæring i vedlegg V og VI. Dersom en virksomhet vil gjennomføre en større grad av opplæringen selv utover hva de har godkjenning for, må det søkes om ny godkjenning fra Statens jernbanetilsyn. I slike tilfeller er dette ansett som en vesentlig endring i sikkerhetsstyringssystemet som skal meldes til Statens jernbanetilsyn i henhold til lisensforskriften § 19 eller 25.

Vedtak 2011/765/EU setter krav til organisering av opplæring til vedlegg V og VI. Vedlegg V og VI i førerforskriften setter krav til målene for opplæringen. Virksomheter og opplæringscenter må definere innhold, nivå, kompetansenivå og pensum og innlæringsmetode for opplæringen. Jernbanedirektoratets standard gir også læringsutbyttebeskrivelser og delmål til opplæring i henhold til kravene i vedlegg V og VI.

Dersom en virksomhet ønsker å lære opp andre enn egne tilknyttede førere må virksomheten ha en egen godkjenning for dette fra Statens jernbanetilsyn. For mer informasjon om en slik godkjenning vises det til veileder for opplæringscenter med egen godkjenning fra Statens jernbanetilsyn.

Ved tildeling av sikkerhetssertifikat/ - godkjenning vil det gis godkjenning som opplæringscenter i henhold til dokumentasjonen som foreligger. Godkjenning som opplæringscenter vil føres opp på sikkerhetssertifikat/ godkjenningen.

I enkelte tilfeller vil Statens jernbanetilsyn kunne utstede vedtak med egen godkjenning som opplæringscenter i tillegg til oppføring på sikkerhetssertifikat/godkjenning.

For å kunne gjennomføre opplæring til vedlegg VI (infrastruktur) må opplæringscenteret være godkjent av Statens jernbanetilsyn. Dette gjelder særlig virksomheter med A-sertifikat i annet land, som søker om B-sertifikat i Norge.

§ 22. Leger og psykologer

Helseundersøkelser etter forskriften her kan bare gjennomføres av eller under oppsyn av autoriserte leger som i tillegg er godkjent av Statens jernbanetilsyn.

Yrkespsykologiske undersøkelser etter forskriften her kan bare gjennomføres av eller under oppsyn av leger som nevnt i første ledd eller autoriserte psykologer som i tillegg er godkjent av Statens jernbanetilsyn.

For å bli godkjent kreves det at legen eller psykologen har gjennomgått opplæring godkjent av Statens jernbanetilsyn.

Godkjenning gis for en periode på maksimalt fem år. For å fornye godkjenningen må vedkommende lege eller psykolog ha gjennomført eller hatt oppsyn med minst ti undersøkelser årlig. Videre må vedkommende lege eller psykolog ha gjennomført etterutdanning godkjent av Statens jernbanetilsyn.

Bedriftshelsetjenester kan søke Statens jernbanetilsyn om godkjenning til å gjennomføre opplæring av leger. I en slik opplæring er det viktig at legen/psykologen får god forståelse for førerens arbeidsoppgaver og arbeidsvilkår. I tillegg til en opplæring i førerforskriftens krav og forståelse for hvordan denne fungerer i praksis.

Det er Statens jernbanetilsyn som godkjenner hver enkelt lege.

Ved fornyelse av godkjenning sendes søknad til Statens jernbanetilsyn med egenerklæring om gjennomførte helseundersøkelser, og bekreftelse på gjennomført etterutdanning. Godkjenningen gis for nye fem år.

Det vises til veileder for leger og psykologer for mer informasjon om kravene til disse.

§ 23. Tilbakekall av godkjenning

Godkjenning etter dette kapitlet kan tilbakekalles hvis vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt.

Dersom en lege/psykolog ikke oppfyller vilkårene så kan Statens jernbanetilsyn tilbakekalle godkjenningen.

§ 24. Register over opplæringscentre m.m.

Statens jernbanetilsyn skal føre et offentlig register over opplæringscentre og personer med godkjenning etter kapittel 5 og 6.

*Alle godkjente leger/psykologer står oppført med kontaktinformasjon på sjt.no.
Alle opplæringscentre står oppført med kontaktinformasjon på sjt.no.*

§ 25. Førerbevisregister

Statens jernbanetilsyn skal føre et oppdatert register over alle førerbevis. Registeret skal inneholde de opplysningene som fremgår av vedlegg VII. Opplysningene skal være tilgjengelige ved hjelp av det nasjonale nummeret som skal tildeles hver fører.

Statens jernbanetilsyn skal etter en begrunnet anmodning gi informasjon om status for slike førerbevis til vedkommende myndigheter i de andre EØS-statene, til Det europeiske jernbanebyrået eller til arbeidsgivere for førere. Førere har rett til innsyn i opplysninger som gjelder dem selv og som er lagret i førerbevisregisteret, og skal på anmodning få en kopi av disse opplysningene.

Statens jernbanetilsyn har offentliggjort deler av registeret for innsyn, herunder navn og førerbevisnummer samt dato for gyldig helseattest. Dette for at virksomheter, førere, leger, psykologer skal kunne sjekke førerens førerbevis. Denne informasjonen blir tilgjengelig ved å søke på førerbevisnummeret på sjt.no. All annen informasjon om føreren som er registrert i førerbevisregisteret er ikke offentlig, men føreren kan be om innsyn og få tilgang til denne informasjonen.

Informasjonen som er lagret i førerbevisregisteret er beskrevet i vedlegg VII, herunder vedtak 2010/17/EF.

§ 26. Sertifikatregister

Jernbanevirksomhetene skal føre et oppdatert register, eller sørge for at et slikt register blir ført, over alle sine sertifikater. Dette registeret skal inneholde de opplysningene som fremgår av vedlegg VIII, herunder de periodiske kontrollene omhandlet i § 19.

Jernbanevirksomhetene skal samarbeide med Statens jernbanetilsyn for å utveksle informasjon. Jernbanevirksomhetene skal gi Statens jernbanetilsyn tilgang til nødvendige opplysninger.

På anmodning skal jernbanevirksomheten gi informasjon om innholdet i sertifikater til vedkommende myndigheter i andre EØS-stater når dette er nødvendig som en følge av deres tverrnasjonale virksomhet.

Førere har rett til innsyn i opplysninger som gjelder dem selv og som er lagret i sertifikatregisteret, og skal på anmodning få en kopi av disse opplysningene.

Sertifikatregisteret skal inneholde all den informasjonen som er beskrevet i vedlegg VIII, herunder vedtak 2010/17/EF.

Vedtak 2010/17/EF setter krav til utforming av sertifikatregisteret.

§ 27. Tilsyn og kontroll

Statens jernbanetilsyn fører tilsyn med at førere, jernbanevirksomheter, leger, psykologer, sensorer og opplæringscentre overholder bestemmelsene i denne forskriften. Enhver plikter å gi Statens jernbanetilsyn de opplysninger det krever for å utføre sine oppgaver, samt for samme formål å gi tilsynsmyndigheten adgang til anlegg, herunder lokaler, utstyr og annet materiell knyttet til jernbanevirksomheten.

Hvis Statens jernbanetilsyn anser at en bestemt fører utgjør en alvorlig trussel for sikkerheten ved jernbanen, skal Statens jernbanetilsyn umiddelbart treffe de nødvendige tiltak, herunder stanse trekraftkjøretøyet og forby føreren å føre trekraftkjøretøy så lenge det er nødvendig. Statens jernbanetilsyn skal underrette EFTAs overvåkingsorgan og andre vedkommende myndigheter om slike beslutninger.

Førere som kjører tog eller skift uten å inneha førerbevis eller som ikke er sertifisert for vedkommende materiell eller strekning skal nektes videre kjøring. Statens jernbanetilsyn kan inndra førerbeviset på stedet. § 29 første ledd gjelder tilsvarende.

En uavhengig vurdering av fremgangsmåtene for tilegning og vurdering av yrkesmessig kompetanse, samt av systemet for utstedelse av førerbeviser, skal utføres hvert femte år. Dette kravet gjelder ikke jernbaneforetak med sikkerhets sertifikat eller infrastrukturforvalter med sikkerhetsgodkjenning. Vurderingen skal utføres av kvalifiserte personer som ikke selv er involvert i de berørte virksomhetene.

Statens jernbanetilsyn kan gjennomføre operative tilsyn der vi oppsøker førere på jobb for å kontrollere at dokumentasjonen er medbragt og i henhold til regelverket, slik det står i § 3 første ledd. Føreren har et eget ansvar for å sikre at de har med førerbevis og sertifikat på jobb, samt at de oppfyller kravene til å fremføre gjeldende kjøretøy på gjeldende infrastruktur. Virksomhetene har et eget ansvar for å sikre at førere innehar gyldig førerbevis og er sertifisert til å fremføre gjeldende kjøretøy på gjeldende infrastruktur.

Statens jernbanetilsyn kan stanse kjøretøy og forby en fører å kjøre dersom kravene i denne forskrift ikke er oppfylt.

Tredje ledd: Denne bestemmelsen gir Statens jernbanetilsyn myndighet til å nekte videre kjøring, samt å inndra førerbevis og sertifikat. Bestemmelsen gir også tilsynet hjemmel til å nekte videre kjøring og inndra sertifikatet der sertifikatet er utstedt av en virksomhet på bristende forutsetninger. Hvis sertifikatet er utstedt i strid med regelverket eller virksomhetens styringssystem vil dette være tilfellet. Tilsynets praksis på dette er bekreftet ved klagebehandling av Samferdselsdepartementet og kjennelse fra tingretten fra 2016.

§ 28. Tilbakekall av førerbevis

Hvis en fører ikke lenger oppfyller ett eller flere vilkår for å inneha førerbevis, skal Statens jernbanetilsyn kalle tilbake førerbeviset midlertidig eller permanent. Føreren og jernbanevirksomheten som vedkommende fører er tilknyttet skal underrettes om vedtaket umiddelbart.

Vedkommende myndighet i en annen EØS-stat kan anmode Statens jernbanetilsyn om å gjennomføre nærmere undersøkelser eller kalle tilbake førerbeviset der en fører med førerbevis utstedt i Norge ikke lenger oppfyller ett eller flere vilkår for å inneha førerbevis. Statens jernbanetilsyn skal se nærmere på anmodningen innen fire uker og underrette den andre myndigheten, EFTAs overvåkingsorgan og andre vedkommende myndigheter om sin beslutning.

For førerbevis utstedt i en annen EØS-stat, skal Statens jernbanetilsyn henvende seg til vedkommende myndighet og gi en begrunnet anmodning om at det enten utføres en ytterligere inspeksjon eller at førerbeviset blir suspendert. Statens jernbanetilsyn skal underrette EFTAs overvåkingsorgan og andre vedkommende myndigheter om sin anmodning. Statens jernbanetilsyn kan forby førere å framføre trekraftkjøretøy i Norge i påvente av en meddelelse om utstedende myndighets beslutning.

Hvis Statens jernbanetilsyn finner at en beslutning etter tredje ledd ikke er i overensstemmelse med de relevante kriteriene, skal prosedyren angitt i direktiv 2007/59/EF artikkel 29 nummer 5 få anvendelse. I påvente av en endelig avgjørelse kan et ilagt forbud mot å framføre trekraftkjøretøy på det nasjonale jernbanenettet opprettholdes.

Et førerbevis kan tilbakekalles midlertidig eller permanent når kravene i denne forskrift ikke er oppfylt. En tilbakekalling er utstedt som et vedtak, og kan således påklages i henhold til reglene i forvaltningsloven. En slik klage vil behandles av Samferdselsdepartementet.

I vedtak om midlertidig eller permanent tilbakekalling vil det stilles vilkår, herunder hva som skal til for at vedkommende fører skal få tilbake sitt førerbevis.

I de tilfeller der vi tilbakekaller et førerbevis, underretter vi virksomheten om dette umiddelbart.

§ 29. Tilbakekall av sertifikat

Jernbanevirksomhet som har utstedt sertifikat til en fører kan kalle tilbake sertifikatet hvis føreren ikke oppfyller kriteriene for å inneha sertifikat.

Hvis Statens jernbanetilsyn finner at en fører ikke lenger oppfyller ett eller flere nødvendige vilkår for å inneha sertifikat, skal Statens jernbanetilsyn henvende seg til utstederen av sertifikatet og anmode om at en ytterligere inspeksjon blir utført eller at sertifikatet blir kalt tilbake midlertidig eller permanent. Utstederen av sertifikatet skal treffe egnede tiltak og rapportere tilbake til Statens jernbanetilsyn innen fire uker. Statens jernbanetilsyn kan forby førere å føre trekkraftkjøretøy i påvente av rapporten, og skal underrette EFTAs overvåkingsorgan og andre vedkommende myndigheter om dette.

Vedkommende myndighet i en annen EØS-stat kan anmode en jernbanevirksomhet i Norge som har utstedt et sertifikat om at en ytterligere inspeksjon blir utført eller at sertifikatet blir kalt tilbake midlertidig eller permanent. Jernbanevirksomheten skal se nærmere på anmodningen innen fire uker og underrette den anmodende myndigheten, Statens jernbanetilsyn, EFTAs overvåkingsorgan og andre vedkommende myndigheter om sin beslutning.

§ 30. Myndighet

Statens jernbanetilsyn kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forskriften når dette ikke er i strid med internasjonale avtaler Norge har inngått.

Statens jernbanetilsyn behandler klager i tilfelle uenighet om beslutninger angående utstedelse, oppdatering, suspensjon eller tilbakekalling av sertifikater mellom jernbanevirksomheten og den involverte føreren. Både føreren og jernbanevirksomheten kan bringe en slik sak inn for Statens jernbanetilsyn.

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) godkjenner de enkelte fagskoleutdanningene ved opplæringscentre etter § 21 første ledd.

Virksomhetene skal i sitt sikkerhetsstyringssystem beskrive hva som kan lede til tilbakekalling av sertifikat. Kravene i denne forskrift er absolutt minstekrav, og virksomhetene kan stille strengere krav f.eks. til repetisjonsopplæring enn hva som er beskrevet her.

Dersom tilsynet mottar informasjon om at en fører ikke oppfyller vilkårene for å inneha sertifikat, skal tilsynet henvende seg til virksomheten som utsteder sertifikatet og anmode om at de undersøker saken, og/eller at sertifikatet blir tilbakekalt. I disse situasjoner skal virksomheten rapportere tilbake til tilsynet etter å ha gjennomført egne undersøkelser. Tilsynet kan forby føreren å jobbe som fører fram til rapporten foreligger.

Dersom tilsynet anser at det vilkårene for å inneha sertifikat ikke er oppfylt, kan tilsynet tilbakekalle sertifikatet. Dette fremkommer av § 27 tredje ledd. Her står det at § 29 første ledd gjelder tilsvarende, altså at statens jernbanetilsyn innehar myndighet til å tilbakekalle et sertifikat dersom det anses at vilkårene ikke er oppfylt.

Unntaksbestemmelsen her gjelder kun for de tilfeller der det ikke er i strid med internasjonale avtale, altså EØS- avtalen.

§ 32. Overgangsordninger

Utenlandske førere må inneha førerbevis og sertifikat ved framføring av trekkraftkjøretøy på det nasjonale jernbanenettet senest innen de fristene som er angitt i direktiv 2007/59/EF artikkel 37. Inntil da skal de kunne fremvise gyldig autorisasjonsbevis.

Førere som har fått førerbevis før 14. februar 2017 berøres ikke av nye krav til å inneha førerbevis etter endringsforskrift 14. februar 2017 nr. 185 som gjennomfører kommisjonsdirektiv 2014/82/EU og kommisjonsdirektiv (EU) 2016/882.

Annet ledd omfatter endringene gjort til førerbevisutdanningen (vedlegg IV), krav til effektivt syn på begge øyne. Det vil si at de nye kravene ikke har tilbakevirkende kraft, slik at personer som innehar førerbevis ikke automatisk mister sitt førerbevis dersom dette er innvilget selv om dagens krav ikke er oppfylt. De nye kravene gjelder fra og med 14. februar 2017, og for personer med førerbevis som etter dette ikke oppfyller kravene vil førerforskriftens § 28 komme til anvendelse.

§ 33. Ivaretagelse av eksisterende yrkeskompetanse

Ved utstedelse av førerbevis og sertifikat skal det tas hensyn til all yrkesmessig kompetanse som hver enkelt fører allerede har tilegnet seg, slik at dette kravet ikke fører til unødvendige administrative og finansielle byrder. Førerrettigheter som tidligere er utstedt til en fører, bør så langt det er mulig være sikret. Statens jernbanetilsyn og jernbanevirksomheter kan likevel bestemme at ytterligere prøver og/eller opplæring er nødvendig for å få førerbevis og/eller sertifikater for individuelle førere eller eventuelt for grupper av førere i henhold til denne forskriften.

I overgangsperioden utstedte tilsynet førerbevis til alle førere som hadde autorisasjon. Overgangsperioden varte fra 29. oktober 2011 til 29. oktober 2013.

For de førere som ikke benyttet seg av overgangsperioden har tilsynet satt som krav at de må gjennomføre repetisjonsopplæring i henhold til § 17. Det vil si prøving av at kravene til kompetanse til førerbevis er oppfylt. Dette kravet er satt med i bakgrunn i at langtidsfravær fra arbeidsoppgaven kan utgjøre en fare for sikkerheten og at det således er nødvendig med repetisjonsopplæring før videre sertifisering.

Vedtak 2011/765/EU

Artikkel 1. Formål og virkeområde

I denne beslutning fastsettes kriteriene for godkjenning av opplæringscentre som tilbyr yrkesopplæring til lokomotivførere og lokomotivførerkandidater, kriteriene for godkjenning av sensorer for lokomotivførere og lokomotivførerkandidater og kriteriene for organisering av prøver i samsvar med direktiv 2007/59/EF.

Den får anvendelse på

a) opplæringscentre som tilbyr opplæringskurs til lokomotivførere og lokomotivførerkandidater, for opplæringsoppgaver spesifisert i artikkel 23 i direktiv 2007/59/EF,

b) sensorer for lokomotivførere, som har tillatelse til å kontrollere kompetansen til lokomotivførerkandidater eller lokomotivførere som skal sertifiseres i samsvar med artikkel 25 i direktiv 2007/59/EF

Denne forskriften gjelder for alle som ønsker å gjennomføre opplæring til sertifikat. Alle som ønsker å gjennomføre opplæring til sertifikat må søke om godkjenning hos Statens jernbanetilsyn.

Med opplæringscentre menes her virksomheter som innehar sikkerhetsgodkjenning/sertifikat, og opplæringscentre som innehar egen godkjenning.

Denne forskriften setter krav til hvordan opplæringscentre og virksomheter skal organisere opplæring til sertifikat.

Alle virksomheter som ønsker å gjøre deler av opplæringen selv, må inneha godkjenning fra Statens jernbanetilsyn. Denne godkjenningen tildeles ved søknad om sikkerhetssertifikat/godkjenning og omfanget av undervisningen som kan foregå på opplæringscenteret baseres på søknadens dokumenterte beskrivelse av opplæringen.

Artikkel 2. Definisjoner

I denne beslutning menes med:

a) «søker» en instans, eller en enkeltperson som har etablert et selskap som søker om godkjenning til å tilby opplæringskurs i forbindelse med opplæringsoppgaver nevnt i artikkel 23 nr. 5 og 6 i direktiv 2007/59/EF, herunder en enkeltperson som søker om å bli godkjent som sensor i henhold til artikkel 25 nr. 1 og 2 i direktiv 2007/59/EF,

b) «instruktør» en person med relevante ferdigheter og relevant kompetanse til å planlegge, organisere og gjennomføre opplæringskurs,

c) «sensor» en person med relevante ferdigheter og relevant kompetanse som er godkjent til å gjennomføre og bedømme prøver i henhold til direktiv 2007/59/EF,

d) «prøve» en prosess for å kontrollere en lokomotivførers eller en lokomotivførerkandidats kompetanse i samsvar med direktiv 2007/59/EF på én eller flere måter, f.eks. skriftlig, muntlig eller praktisk,

En søker kan her være et opplæringscenter, virksomhet eller en enkeltperson som har etablert et selskap og som ønsker å tilby opplæring. En søker her vil også være en enkeltperson som søker om godkjenning til å være sensor.

Virksomheter som innehar sikkerhetsgodkjenning/sertifikat er «søker» når de søker om sikkerhetssertifikat/godkjenning. Dersom virksomheter ønsker å drive et opplæringscenter som tilbyr opplæring til andre enn egne tilknyttede førere, må de søke om dette i egen søknad som opplæringscenter.

Artikkel 2. Definisjoner

fortsatt

e) «prøvesenter» en instans som er etablert for å tilby prøver til lokomotivførere i samsvar med artikkel 25 i direktiv 2007/59/EF,

f) «godkjenning» en formell erklæring om en persons kompetanse, eller om den kompetansen en instans har til å gjennomføre opplæringsoppgaver eller prøver som er utstedt av en myndighet som medlemsstaten har utpekt for dette formål,

g) «vedkommende myndighet» den vedkommende myndigheten som er definert i artikkel 3 i direktiv 2007/59/EF, eller ethvert annet organ som medlemsstaten har utpekt, eller som den vedkommende myndigheten har gitt i oppgave å godkjenne opplæringscentre og sensorer gjennom delegering.

Bokstav f) godkjenning her utstedes av Statens jernbanetilsyn.

Bokstav g) vedkommende myndighet her er Statens jernbanetilsyn.

KAPITTEL 2 Opplæringscentre

Artikkel 3. Uavhengighet og upartiskhet

Opplæringscentre skal gi opplæringskurs på en upartisk måte for alle deltakere.

Særlig dersom et opplæringscenter tilbyr opplæring til personer som er ansatt i selskapet som eier opplæringscenteret, samt til andre personer, skal opplæringen gjennomføres uavhengig av interessene til selskapet som eier opplæringscenteret, og skal være upartisk for alle deltakere.

Opplæringscentre skal anvende de samme reglene på personer som er ansatt i selskapet som eier opplæringscenteret, som på andre personer. Medlemsstatene skal sørge for å iverksette tiltak som sikrer at dette prinsippet overholdes.

Det stilles her krav til at opplæringen skal være upartisk, slik at alle som deltar i opplæring i regi av et opplæringscenter skal behandles og vurderes likt. Dette må beskrives og kunne dokumenteres av opplæringscenteret. Dette gjelder opplæringscentre i regi av virksomheters sikkerhets sertifikat/godkjenning, og opplæringscentre med egen godkjenning fra Statens jernbanetilsyn.

Statens jernbanetilsyn kan ved tilsyn og revisjon kontrollere om dette kravet er ansett oppfylt.

Artikkel 4. Kompetansekrav

1. En søker skal demonstrere tekniske kompetanse og kompetanse om driften, og evne til å organisere opplæringskurs som passer til opplæringsoppgavene. Søkeren skal være tilstrekkelig bemannet og utstyrt og drive virksomheten i et miljø som egner seg til opplæring med sikte på å forberede lokomotivførere til prøver for å få eller vedlikeholde lisenser og sertifikater i samsvar med direktiv 2007/59/EF.

2. Søkere skal særlig

a) ha en effektiv ledelsesstruktur, for å sikre at lærere og instruktører har tilstrekkelige kvalifikasjoner og tilstrekkelig erfaring i henhold til kravene fastsatt i direktiv 2007/59/EF,

b) ha personale, ressurser, utstyr og lokaler som passer til den opplæringen som tilbys, og til det beregnede antallet elever,

Søker her gjelder alle som skal være opplæringscenter, så vel virksomheter som innehar sikkerhetssertifikat/godkjenning og opplæringscenter.

Dette er å anse som et overordnet krav til hvordan virksomheter og opplæringscenter skal organisere opplæring til sertifikat.

Artikkel 4 danner grunnlaget for organiseringen av opplæringen.

Det settes her krav til organisering, til at søkeren innehar riktig og tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre opplæring (herunder undervisere/lærere, instruktører o.l.), at de innehar kompetanse om driften (herunder hva det skal gis opplæring i), og at de kan gi den opplæringen som kreves. Videre settes det krav til at søkeren må inneha korrekt utstyr for å kunne gjennomføre opplæringen, at søkeren er tilstrekkelig bemannet, og at opplæringen skjer i et miljø som tilsier at føreren får den opplæringen som trengs for å kunne operere og bli sertifisert.

For virksomheter som innehar sikkerhetssertifikat/godkjenning så er dette en del av sikkerhetsstyringssystemet. Intensjonen i direktivet er at disse ikke nødvendigvis skal opprette et eget sikkerhetsstyringssystem for opplæringsdelen, men at dette skal integreres i eksisterende sikkerhetsstyringssystem i henhold til kravene i sikkerhetsstyringsforskriften. Det vil i en søknad om godkjenning som opplæringscenter for en virksomhet, legges stor vekt på hvordan virksomheten i sitt sikkerhetsstyringssystem ivaretar kravene i sikkerhetsstyringsforskriften og kravene i førerforskriften.

For opplæringscenter som ikke er tilknyttet en virksomhet, så må disse strukturene opprettes slik de er listet i vedtak 2011/765/EU. Det vil si at et opplæringscenter må utarbeide et eget styringssystem og et kvalitetsstyringssystem. Videre stilles det krav til en effektiv ledelsesstruktur.

Punkt 2 danner rammene for opplæringen, og kan sammenlignes med en skolestruktur. Punkt 2 bokstav a –h vil vektlegges i en søknadsprosess. Alle disse momentene må være beskrevet, dokumentert og kravene oppfylt for at en godkjenning kan innvilges. Nivået på opplæringen og omfanget må beskrives, da dette vil danne grunnlaget for godkjenningen som innvilges. Jernbanedirektoratets standard gir også læringsutbyttebeskrivelser og delmål til opplæring i henhold til kravene i vedlegg V og VI.

a) Dette krav er satt for å sikre at lærere, undervisere og instruktører har tilstrekkelig kvalifikasjoner og erfaring og således oppfyller kravene i førerforskriften.

b) Den som skal gjennomføre opplæring må dokumentere at de har personale, ressurser (annet personell, økonomi m.m.), utstyr og lokaler som passer til den opplæringen som skal gis. Det vil si at den som skal gjennomføre opplæring må dokumentere dette og dokumentere at disse punktene er tilpasset den opplæringen som skal gis.

Artikkel 4. Kompetansekrav fortsatt

c) sikre at praktisk opplæring gis av instruktører som har både et gyldig lokomotivfører-sertifikat og et gyldig sertifikat som omfatter opplæringstemaet eller en lignende type linje/rullende materiell, og som har yrkespraksis som fører av minst tre års varighet; når instruktøren ikke har et gyldig sertifikat for den relevante infrastrukturen eller det relevante rullende materialet, skal en fører som har sertifikat for den nevnte infrastrukturen eller det nevnte rullende materialet, være til stede under opplæringen, i samsvar med artikkel 4 nr. 2 bokstav e) i direktiv 2007/59/EF,

d) angi metodikken de vil bruke for å sikre innholdet, opplæringskursenes organisering og varighet, opplæringsplanene og kompetanseordningene,

e) sørge for å ha systemer for registrering av opplæringsvirksomheter, herunder opplysninger om deltakere, instruktører, antall kurs og formålet med dem,

f) ha et etablert kvalitetsstyringssystem eller tilsvarende framgangsmåter for å overvåke samsvar med og egnethet av systemene og framgangsmåtene, for å sikre at opplæringen som gis, tilfredsstillende kravene fastsatt i direktiv 2007/59/EF,

g) sørge for kompetansestyring, løpende opplæring og tiltak for å holde instruktørens yrkesferdigheter oppdatert,

h) demonstrere framgangsmåter for å holde opplæringsmetoder, -verktøy og -utstyr oppdatert, herunder opplæringslitteratur, opplæringsprogramvare, dokumenter skaffet til veie av infrastrukturforvaltningen, som f.eks. regelbøker om driftsregler, signaler eller sikkerhetssystemer.

3. En medlemsstat kan innføre tilleggskrav til opplæringen knyttet til infrastrukturen på sitt eget territorium.

4. Søkere som ønsker å gi opplæring i særskilt kommunikasjon og terminologi for jernbanedrift og sikkerhetsrutiner, skal sende sin søknad til vedkommende myndighet i den medlemsstaten der infrastrukturen som kommunikasjonen og terminologien omhandler, befinner seg.

c) Her settes det ytterligere krav til instruktører. Dersom en instruktør ikke innehar sertifikat på gjeldende materiell eller infrastruktur skal en fører som er sertifisert på gjeldende materiell eller infrastruktur være tilstede under opplæringen. Yrkespraksis her menes som utøver av yrket lokfører.

d) Metodikk her viser til pedagogikk. Metodikken skal sikre innholdet i opplæringsplanene (fagplaner) og sikre innholdet i kompetanseordningene, så vel som opplæringskursenes organisering og varighet. Søker må således dokumentere at innholdet er av en slik grad at det oppfyller kravene, og at lengden på opplæringen er i henhold til mengden innhold i opplæringsplanen. Det skal videre beskrives hvordan man gjennomfører opplæringen, teoretisk og praktisk.

e) Søker må fremlegge dokumentasjon på at det er opprettet registre og systemer for registrering av opplæringsvirksomheten. Det vil inkludere opplysninger om deltakere, antall kurs, formålet med dem.

f) Kvalitetsstyringssystemet skal sikre at opplæringen som gis tilfredsstillende kravene i førerforskriften, herunder også målene slik de er angitt i vedlegg V og VI.

g) Søker må dokumentere kompetansestyring, herunder at personale er oppdatert på sitt fagfelt til enhver tid.

h) Søkeren må dokumentere at det er etablerte systemer for å oppdatere alle elementene som kreves for å drive et opplæringscenter. Dette inkluderer alle momentene beskrevet i punkt a til g. I bokstav h er det videre beskrevet eksplisitt at opplæringslitteratur, programvare og dokumenter fra infrastrukturforvalter må være oppdatert til enhver tid. Det er således viktig at søkeren kan demonstrere framgangsmåter og systemer for hvordan dette skal oppdateres.

Dersom det foreligger særnorske forhold på norsk infrastruktur kan det fastsettes nærmere krav til opplæring av disse forholdene.

Søker her menes opplæringscenter. Dersom et opplæringscenter ønsker å gi opplæring i språkkravene, må det søkes særskilt om dette.

Artikkel 5. Opplæringscentre som tilhører et jernbaneforetak eller en infrastrukturforvaltning

1. En medlemsstat kan tillate at en søker som tilhører et jernbaneforetak eller en infrastrukturforvaltning, og som oppfyller alle kravene fastsatt i artikkel 4 i denne beslutning, godkjennes i kombinasjon med sikkerhetssertifiserings- eller sikkerhetsgodkjenningsprosessen i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/49/EF(1), når søkeren utelukkende gir opplæring til ansatte i det selskapet søkeren tilhører.

2. I så fall kan godkjenningserklæringen vises på det relevante sikkerhetssertifikatet eller den relevante sikkerhetsgodkjenningen.

3. Arbeidsorganisasjon og -ledelse hos søkeren omhandlet i nr. 1 skal være strukturert på en slik måte at interessekonflikter unngås.

Det refereres her til førerforskriften § 21 om opplæringscenter og virksomheters rett til å gjennomføre opplæring av egne ansatte førere.

Det legges vekt på at kravene i artikkel 4 må være oppfylt for å kunne inneha en slik godkjenning på sikkerhetssertifikatet/godkjenning.

Statens jernbanetilsyn utsteder en egen godkjenning som opplæringscenter på sikkerhetssertifikat/godkjenning. Ved søknad om sikkerhetssertifikat/godkjenning vil tilsynet vurdere innsendte dokumentasjon, og utstede sikkerhetssertifikat/godkjenning på bakgrunn av denne. Ved endringer skal det sendes melding til statens jernbanetilsyn. Endring her vil være at man utvider opplæringsregimet.

Artikkel 6. Ny eller nyutstyrt linje og nylig innført rullende materiell

Med hensyn til nye eller nylig utstyrte linjer eller nylig innført rullende materiell kan en medlemsstat spesifisere vilkår som et godkjent opplæringscenter kan benytte som grunnlag for å organisere praktisk opplæring, som avvik fra artikkel 4 nr. 2 bokstav c).

Bruken av dette unntaket skal være strengt begrenset til det tilfellet der det ennå ikke finnes en instruktør som har et sertifikat som allerede omfatter den nye eller nylig utstyrte linjen eller det nye rullende materialet.

Opplæringen skal oppfylle alle kravene i artikkel 4 nr. 2 bokstav c) med hensyn til sertifikatet, med hensyn til sertifikatet fastsatt i artikkel 14 og 15 i direktiv 2007/59/EC og med hensyn til den perioden med yrkespraksis som kreves.

Dette er en unntaksbestemmelse som kun gjelder nye linjer, linjer med helt nytt utstyr (eks. signalanlegg) og nytt kjøretøy. Det vises til annet ledd som beskriver at unntaksbestemmelsen har begrensninger, og skal kun brukes i tilfeller der det ikke finnes en instruktør som har sertifikat på nye eller nylig utstyrte linjer, eller helt nytt materiell.

KAPITTEL 3 Sensorer

Artikkel 7. Uavhengighet og upartiskhet

Søkere skal bekrefte at de vil gjennomføre prøvene på en upartisk måte uten forskjellsbehandling, fri for alle former for press og belønning som kan påvirke bedømmingen av prøveresultatene og måten prøvene gjennomføres på.

For dette formål skal den vedkommende myndigheten utarbeide en erklæring innarbeidet i et søknadsskjema som søkeren skal undertegne.

Søkere her vises til definisjonen i artikkel 2 i denne forskrift.

Dette punktet er særdeles viktig for å unngå at virksomheter godkjenner eller underkjenner kandidater basert på andre kriterier enn resultatene til kandidaten. Alle kandidater skal ha en lik mulighet.

Tilsynet har ikke utarbeidet et slikt skjema. Søknadsskjema med erklæring vil komme innen kort tid og vil ligge på sjt.no

Artikkel 8. Kompetansekrav

1. Søkere skal ha kompetanse og erfaring innenfor det området de ønsker å avholde prøver for.

Den nødvendige erfaringen skal være samlet i løpet av en yrkespraksis på minst fire år innenfor en periode på høyst fem år før søknadsdatoen.

Den nødvendige perioden med yrkeserfaring kan omfatte perioder med erfaring som leder for lokomotivførere som har et gyldig lokomotivførersertifikat og et tilleggssertifikat, eller som instruktør i forbindelse med opplæringsoppgaver som er relevante for den innsendte søknaden.

2. Med hensyn til praktiske prøver om bord på togene skal søkeren ha både et gyldig lokomotivførersertifikat og et gyldig sertifikat som omfatter temaet for prøven eller en lignende type linje/rullende materiell. Når instruktøren ikke har et gyldig sertifikat for den infrastrukturen eller det rullende materialet som prøven gjelder, skal en fører som har sertifikat for den nevnte infrastrukturen eller det nevnte rullende materialet, være til stede under opplæringen, i samsvar med artikkel 4 nr. 2 bokstav e) i direktiv 2007/59/EF.

Søkeren skal ha en yrkespraksis på minst fire år som fører, opparbeidet i en periode på høyst fem år før søknadsdatoen. Søkerens kunnskap skal være oppdatert på søknadstidspunktet.

Dette er kompetansekrav til sensorer som skal gjennomføre prøver etter kravene i førerforskriften. Disse kravene gjelder selv om en virksomhet kun gjennomfører strekningskunnskap og typeopplæring, og ikke gjennomfører opplæring på hele lokførerutdanningen.

Søkeren her menes sensoren.

Opplæringscenteret/sensoren må dokumentere at kravene til kompetanse er oppfylt. For virksomheter som har sikkerhets sertifikat/sikkerhetsgodkjenning må dette kraves også ses i sammenheng med sikkerhetsstyringsforskriften kapittel 5.

Søkeren her menes sensor.

Søkeren skal ha gyldig førerbevis og gyldig sertifikat for gjeldende kjøretøy og strekning/infrastruktur, eller lignende type linje/kjøretøy. Dersom søkeren ikke innehar sertifikat for gjeldende kjøretøy/infrastruktur, må det være en sertifisert fører tilstede under prøven. Det vil si, at der det i annet punktum omtales instruktør, menes sensor. Dette framgår også av den engelske teksten.

Artikkel 8. Kompetansekrav fortsatt

3. For søkerne gjelder i tillegg følgende minstekriterier:

a) de skal ha lytte- og talekompetanse på prøvespråket tilsvarende minst nivå B2 i Framework for Language Competence, fastsatt av Europarådet(1),

b) de skal ha de ferdigheter og den pedagogiske egnethet som kreves for å gjennomføre prøver, og ha grundig kunnskap om de relevante prøvemetodene og prøvedokumentene,

c) de skal vise hvordan de vil holde sin yrkeskompetanse oppdatert med hensyn til emnene de avholder prøver i,

d) de skal være kjent med sertifiseringsordningen for lokomotivførere

4. En medlemsstat kan fastsette tilleggskrav til sensorer som gjennomfører prøver knyttet til medlemsstatens egen infrastruktur.

Søkere her menes sensorer og instruktører.

Bokstav a) språkkravet gjelder for alle som skal utføre opplæring av førere.

Bokstav b) henspiller tilbake på artikkel 4 bokstav d) og krav til metodikk. Det stilles krav til at sensorer har de ferdigheter og den pedagogiske egnetheten som kreves for å gjennomføre prøver, herunder at sensorene har ferdigheter og egnethet i henhold til metodikken angitt i artikkel 4 bokstav d). Det er opplæringscenteret som fastsetter metodikk og som må sørge for at sensorer oppfyller disse kravene.

Bokstav c) setter et eget krav til sensoren/søkeren for hvordan vedkommende skal kunne opprettholde sin kompetanse. Dette henspiller videre til artikkel 4 bokstav g).

Bokstav d) viser her til forskriften i sin helhet. Søkeren må ha kjennskap til kravene i førerforskriften og sertifiseringsordningen i henhold til førerforskriften.

Dersom det foreligger særnorske forhold på norsk infrastruktur kan det fastsettes nærmere krav til sensorer som gjennomfører prøver av disse forholdene.

KAPITTEL 4 Organisering av prøver

Artikkel 9. Felles kriterier for organisering av prøver

Prøver som organiseres for å vurdere lokomotivføreres kompetanse i samsvar med artikkel 25 i direktiv 2007/59/EF, skal oppfylle følgende kriterier:

- a) for prøver som gjennomføres av to eller flere personer, skal den personen som leder prøven være en godkjent sensor i samsvar med bestemmelsene i denne beslutning,
- b) dersom prøven gjelder den praktiske delen av lokomotivførernes kompetanse, skal sensoren ha sertifikat som lokomotivfører og et tilleggssertifikat som gir tillatelse til å bruke infrastrukturen, og til å føre det rullende materiellet som er tema for prøven, eller en lignende type linje/rullende materielle; når sensoren ikke har et gyldig sertifikat for den infrastrukturen eller det rullende materiellet som prøven gjelder, skal en fører som har sertifikat for den nevnte infrastrukturen eller det nevnte rullende materiellet, være til stede under prøven, i samsvar med artikkel 4 nr. 2 bokstav e) i direktiv 2007/59/EF,
- c) prøvene skal gjennomføres på en åpen måte og vare lenge nok til å vise med tilstrekkelig dokumenterte bevis at alle de relevante 6 emnene i vedleggene til direktiv 2007/59/EF er dekket,
- d) i tilfeller der en sensor som deltar på prøven, gav opplæring om det emnet prøven gjelder, til lokomotivføreren eller lokomotivfører-kandidaten, skal en annen sensor, som ikke var involvert i den forberedende opplæringen, gjennomføre prøven,
- e) en prøve skal utarbeides med særlig vekt på fortrolig behandling av de spørsmålene som vil bli stilt under prøven.

Kapittel 4 omhandler organisering av prøving. En søker må dokumentere at disse kravene er oppfylt.

Bokstav c) viser her til vedlegg IV, V og VI i førerforskriften. Det settes her krav til lengde på prøven, det vil si at metodikk angitt i artikkel 4 bokstav d) i denne forskrift kommer til anvendelse.

Bokstav d) må ses i sammenheng med artikkel 7 i denne forskrift. Dette er for å sikre uavhengighet og partisk gjennomføring av prøver og vurdering av føreren.

Bokstav e) beskriver at prøver må utarbeides slik at det ikke kan foreligge mulighet for juks. Søkeren må demonstrere at de har systemer for å ivareta konfidensialitet i forbindelse med prøving, herunder at innholdet i prøven behandles fortrolig. Dette gjelder både spørsmålene og svarene.

Artikkel 10. Ny eller nyutstyrt linje og nylig innført rullende materiell

Med hensyn til nye eller nylig utstyrte linjer eller nylig innført rullende materiell kan en medlemsstat spesifisere vilkår som en godkjent sensor kan benytte som grunnlag for å gjennomføre prøver, som avvik fra artikkel 9.

Bruken av dette unntaket skal være strengt begrenset til det tilfellet der det ennå ikke finnes en instruktør som har et sertifikat som allerede omfatter den nye eller nylig utstyrte linjen eller det nye rullende materialet.

Oppfølgingen skal oppfylle alle kravene i artikkel 4 nr. 2 bokstav c) med hensyn til sertifikatet, med hensyn til sertifikatet fastsatt i artikkel 14 og 15 i direktiv 2007/59/EC og med hensyn til den perioden med yrkespraksis som kreves.

Dette er en unntaksbestemmelse som kun gjelder nye linjer, linjer med helt nytt utstyr (eks. signalanlegg) og nytt kjøretøy. Det vises til annet ledd som beskriver at unntaksbestemmelsen har begrensninger, og skal kun brukes i tilfeller der det ikke finnes en instruktør som har sertifikat på nye eller nylig utstyrte linjer, eller helt nytt materiell.

KAPITTEL 5 Sluttbestemmelser

Artikkel 11. Overgangsperiode

Dersom et jernbaneforetak eller en infrastrukturforvaltning allerede har valgt ut sensorer med sikte på å gjennomføre prøver for sine egne ansatte, i samsvar med nasjonale bestemmelser og krav som får anvendelse før denne beslutning trer i kraft, kan en medlemsstat beslutte at de nevnte utvalgte sensorene får lov til å fortsette å gjennomføre prøver i samsvar med følgende vilkår:

- a) jernbaneforetaket eller infrastrukturforvaltningen har valgt ut sensoren innenfor rammen av et sikkerhetssertifikat eller en sikkerhetsgodkjenning som er utstedt i samsvar med direktiv 2004/49/EF, og innenfor de grenser for virkeområdet som den vedkommende myndigheten har fastsatt, og inntil utløpet av dette sikkerhetssertifikatet eller denne sikkerhetsgodkjenningen,
- b) jernbaneforetaket eller infrastrukturforvaltningen skal kontrollere at de fastsatte kravene i denne beslutning med hensyn til sensorer som de har valgt ut, er oppfylt; dersom en sensor ikke oppfyller et krav, skal jernbaneforetaket eller infrastrukturforvaltningen treffe egnede tiltak for å sikre at kravene til sensorer blir oppfylt.

Bestemmelsen angir en overgangsperiode for sensorer som allerede er oppnevnt før ikrafttredelse av vedtak 2011/656/EU, og at disse kan fortsette på gitte vilkår inntil utløpet av sikkerhetssertifikat/godkjenning. Ettersom de aktuelle sertifikatene maksimalt løper i 5 år, vil denne bestemmelsen snart bli lite aktuell.

Artikkel 12. Søknad

Denne beslutning får anvendelse fra 15. mai 2012.

For opplæringscentre som allerede tilbyr opplæringstjenester på denne beslutnings anvendelsesdato, får beslutningen anvendelse fra 1. juli 2013.

Artikkel 13. Mottakere

Denne beslutning er rettet til medlemsstatene.

Vedlegg V og VI

Vedleggene inneholder minimumskrav til mål for opplæringen til sertifikat. Disse kravene tilsvarer regelverket i EU.

Virksomheten må på et selvstendig grunnlag analysere oppgavene føreren har og på dette grunnlag utarbeide en oversikt over hvilke kvalifikasjoner kandidaten skal ha etter endt opplæring.

Virksomhetens beskrivelse av mål for opplæringen må utarbeides slik at det er mulig å forstå hvilket nivå som skal oppnås, være målbart og klart.

For opplæringen skal planen inneholde beskrivelse av faglige innhold, oppbygging og sammenheng, hva som er teoretisk og praktisk opplæring, hvilke læringsaktiviteter som skal benyttes, hvilke former for undervisning som benyttes og hvordan vurdering skal foregå osv.

For krav til utarbeidelse av opplæring for førere, se også vedtak 2011/765 med kommentarer og veiledningen. Jernbanedirektoratets standard gir også læringsutbyttebeskrivelser og delmål til opplæring i henhold til kravene i vedlegg V og VI.

Vedlegg V. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet

Etter å ha fullført den særlige opplæringen for rullende materiell, må førere kunne følgende:

1. Prøvinger og kontroller før avgang

Førere må kunne:

- skaffe den dokumentasjonen og det utstyr som er nødvendig,
- kontrollere trekkraftkjøretøyets kapasitet,
- kontrollere de opplysningene som er ført inn i dokumentene om bord,
- påse, ved å utføre de angitte kontroller og prøvinger, at trekkraftkjøretøyet er i stand til å gi nødvendig trekkraft, og at sikkerhetsutstyret virker,
- kontrollere tilgjengeligheten av og funksjonaliteten til det foreskrevne verne- og sikkerhetsutstyret ved overtakelse av et trekkraftkjøretøy eller ved starten av en tur,
- utføre alle rutinemessige forebyggende vedlikeholdsoperasjoner.

Angir hva fører skal være i stand til å kontrollere og teste før avgang på det aktuelle kjøretøyet herunder at fører skal kunne skaffe relevant dokumentasjon og utstyr (som for eksempel instruks for kjøretøyet og vognopptak).

I sjette strekpunkt, forutsettes det ikke at fører skal forestå egentlige vedlikeholdsoppgaver for kjøretøyet, men rutinemessige relevante kontroller som er beskrevet i sjekklister for kjøretøyet.

Vedlegg V. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet

fortsatt

2. Kunnskap om rullende materiell

For å kunne føre et trekraftkjøretøy må førere være kjent med de betjeningshendler og indikatorer de har til disposisjon, særlig slike som gjelder:

- trekraft,
- bremsing,
- trafiksikkerhetstilknnyttede elementer.

For å kunne oppdage og lokalisere uregelmessigheter i rullende materiell, rapportere disse og avgjøre hva som kreves for å reparere disse, og i visse tilfeller å kunne treffe praktiske tiltak, må førere være kjent med:

- mekaniske strukturer,
- fjærings- og sammenkoblingsutstyr,
- hjul og boggier,
- sikkerhetsutstyr,
- drivstofftanker, drivstofftilførselssystem, eksosanlegg,
- betydningen av merker inne i og utenpå det rullende materialet, særlig de symboler som benyttes for transport av farlige gods,
- ferdregistreringssystemer,
- elektriske systemer og trykkluftsystemer,
- systemer for strømtaking og høyspenningssystemer,
- kommunikasjonsutstyr (togradio osv.),
- organisering av turer,
- de hoveddelene det rullende materialet består av, deres formål samt de innretninger som er spesifikke for vogner, særlig nødbremseinnetninger (Systemet for å stanse toget ved utlufting av hovedledningen.),
- bremsesystem,
- de deler som er spesifikke for motorvogner,
- motorer og transmisjon.
-

3. Prøving av bremsene

Førere må kunne:

- før avgang kontrollere og beregne at togets bremskraft tilsvarer den bremskraften som kreves for linjen, slik det er angitt i togets dokumenter,
- kontrollere funksjonen til de ulike bestanddelene av bremsesystemet for trekraftkjøretøyet og eventuelt for hele toget, før avgang, ved oppstart og underveis.

Fastsetter at fører skal være fortrolig med kjøretøyet kontrollrutiner og indikatorer, herunder særlig traksjons-, bremse-, og sikkerhetsrelaterte systemer.

I annet ledd fastsettes det at fører skal være fortrolig med de opplistede tekniske forhold på kjøretøyet for å kunne detektere og lokalisere uregelmessigheter. Det forventes imidlertid ikke at fører skal forestå egentlige vedlikeholdsoppgaver og reparasjoner for kjøretøyet.

Med strekpunktet «organisering av turer» menes at fører skal være kjent med hvordan systemet for hvordan ruter og ordrefordeling utstedes både i normal- og avvikssituasjoner hvis det finnes et slikt system i trekraftkjøretøyet.

Punktet angir at fører skal kunne være i stand til å beregne, kontrollere og teste togets bremsfunksjoner mv. både før kjøring og under kjøring.

4. Kjøre måte og togets høyeste hastighet i forhold til linjens egenskaper

Førere må kunne

- merke seg informasjon de har fått før avgang,
- avgjøre type kjøring og fartsgrense for toget på grunnlag av variabler som fartsbegrensninger, værforhold eller signaleringsendringer

5. Føring av toget på en måte som ikke skader installasjoner eller kjøretøyer

Førere må kunne

- benytte alle tilgjengelige kontrollsystemer i samsvar med gjeldende regler,
- starte toget under hensyn til adhesjons- og kraftbegrensninger,
- anvende bremsene for å minske farten og stanse, idet det tas hensyn til det rullende materiellet og installasjonene.

6. Uregelmessigheter

Førere må

- kunne være oppmerksomme med hensyn til uvanlige hendelser under framføring av toget,
- kunne inspisere toget og identifisere tegn på uregelmessigheter, skille mellom disse, treffe tiltak i samsvar med deres relative betydning og forsøke å avhjelpe dem, men alltid slik at sikkerheten til jernbanetrafikken og til personer blir prioritert,
- kjenne til tilgjengelige midler for vern og kommunikasjon.

7. Driftshendelser og ulykker, brann og personulykker

Førere må

- kunne treffe tiltak for å beskytte toget og tilkalle assistanse i tilfelle av en ulykke som involverer personer om bord i toget,
- kunne slå fast om toget transporterer farlig gods og identifisere dette på grunnlag av togets dokumenter og vognlister,
- kjenne framgangsmåtene for evakuering av et tog i nødsfall.

Angir krav til at fører på grunnlag av informasjonen som gis skal være i stand til å fastsette hastigheten for kjøringen av toget.

Fastsetter krav til at fører skal kunne være i stand til å fremføre (igangsette, regulere hastighet og bremse) toget for de forskjellige kjøretøytyper og aktuelle forhold med korrekt hastighet samt benytte aktuelle relevante togkontrollsystemer i henhold til bestemmelsene.

Angir at fører må være oppmerksom på uregelmessigheter med relevans for togets kjøring. På samme måte skal fører kunne inspisere og identifisere uregelmessigheter ved kjøretøyet, samt kunne bedømme betydningen av feilene og reagere i overensstemmelse med viktigheten, særlig sett i forhold til jernbanesikkerheten.

Føreren skal kunne prøve å avhjelpe eventuelle uregelmessigheter. Det er ikke krav til at føreren skal kunne foreta reparasjoner eller lignende.

I siste strekpunkt er det anført at fører skal være i stand til å kunne forstå betydningen av midler for vern og kommunikasjon (som for eksempel i relasjon til utkobling av kjørestrom og ATC samt kommunikasjon med trafikkstyringssentralen).

Fastsetter at fører i forbindelse med hendelser og uhell, herunder brann og personsaker skal være i stand til å treffe de korrekte foranstaltninger for å sikre tog og tilkalle hjelp hvis nødvendig samt ha kunnskap om prosedyrer for evakuering av tog i nødsituasjon. Hvis toget transporterer farlig gods, skal fører være i stand til å identifisere vognene ut fra vognopptak og annen relevant informasjon.

Vedlegg V. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet

fortsatt

8. Vilkår for å fortsette kjøringen etter en hendelse som involverer rullende materiell

- Etter en hendelse må førere kunne vurdere om kjøretøyet kan fortsette å kjøre og under hvilke vilkår dette kan skje, for å underrette infrastrukturforvaltningen om disse vilkårene så snart som mulig.
- Førere må kunne avgjøre om en sakkyn-dig evaluering er nødvendig før toget kan fortsette.

9. Blokkering av toget

- Førere må kunne treffe tiltak for å sikre at toget, eller deler av toget, ikke starter eller beveger seg uventet, selv under de mest vanskelige forhold.
- Videre må førere ha kunnskap om tiltak som kan stanse et tog eller deler av et tog dersom dette uventet har begynt å bevege seg.

Fører skal etter en hendelse (feil og mangler) kunne vurdere om videre kjøring er mulig samt under hvilke betingelser og informere infrastrukturforvalter om nødvendig. Fører må ha elementær kjennskap til de mest alminnelige forekommende hendelser ved det relevante trekkraftkjøretøyet samt vite hvordan det skal reageres og i hvilke tilfeller bistand er påkrevet.

Anfører at fører i alle tilfeller når tog står stille skal kunne sikre at det ikke utilsiktet kommer i bevegelse samt ha kjennskap til forholdsregler til å stanse tog eller deler av tog dersom det utilsiktet kommer i bevegelse.

Vedlegg VI. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet

INFRASTRUKTUR-KOMPETANSE

1. Prøving av bremsene

Førere må før avgang kunne kontrollere og beregne at togets bremsekraft tilsvarer den bremsekraften som kreves for linjen, slik det er angitt i togets dokumenter.

2. Type drift og høyeste hastighet for toget i forhold til linjens egenskaper

Førere må kunne merke seg informasjon de har fått, som fartsgrenser eller eventuelle signaleringsendringer, avgjøre typen kjøring og fartsgrense for toget på grunnlag av linjens egenskaper.

Beskriver hva fører skal kunne med hensyn til krav til bremses på den aktuelle infrastrukturen.

Beskriver hva fører skal kunne med hensyn til hvilken hastighet toget kan kjøre med gitt de opplysninger som foreligger om linjens egenskaper (som for eksempel driftsform og eventuelle endringer, stigning og fall) og type tog.

Vedlegg VI. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet INFRASTRUKTUR-KOMPETANSE

fortsatt

3. Kunnskap om linjen

Førere må kunne forvente problemer og reagere på egnet måte med hensyn til sikkerhet og andre aspekter, som punktlighet og økonomiske aspekter. De må derfor ha grundig kunnskap om jernbanelinjene og installasjoner på deres rute og om eventuelle avtalte alternative ruter.

Følgende spørsmål er viktige:

- driftsmessige forhold (sporendringer, enkeltsporet drift osv.),
- utføring av en strekningskontroll og rådføring med relevante dokumenter,
- identifisering av spor som kan benyttes til en gitt type kjøring,
- gjeldende trafikkregler og betydningen av signaleringssystemet,
- driftsformer,
- linjeblokkeringsystem og tilknyttede bestemmelser,
- stasjonsnavn og -plassering, samt avstandsidentifisering av stasjoner, blokkposter mv.,
- overgangssignalering mellom ulike drifts- eller krafttilførselssystemer,
- fartsgrenser for de ulike togkategoriene som føres på linjen,
- topografiske profiler,
- særlige bremseforhold, for eksempel på linjer med sterkt fall,
- særlige driftsmessige trekk, som spesialsignaler, skilting, avgangsforhold osv.

Beskriver hva fører spesielt skal kunne om strekningens utforming (sporforhold, signaler, topografi, stasjoner, driftsforhold, utstyr mv) samt kunne håndtere de driftsmessige betingelser på strekningen og eventuelle endringer som oppstår.

Vedlegg VI. Yrkesmessig kompetanse om rullende materiell og krav vedrørende sertifikatet INFRASTRUKTUR-KOMPETANSE

fortsatt

4. Sikkerhetsbestemmelser

Førere må kunne

- starte togene bare etter at alle fastsatte vilkår er oppfylt (rute, signal for avgang, eventuell omstilling av signaler osv.),
- observere signaler ved sporet og i førerhuset, tolke disse umiddelbart og feilfritt og handle i henhold til disse signalene,
- føre toget sikkert og i overensstemmelse med de særlige driftsmetodene som kreves, anvende særlige metoder dersom det foreligger instruksjoner om dette, midlertidige fartsrestriksjoner, togkjøring i motsatt retning, tillatelse til å passere faresignaler, sporskifte, snuing, kjøring gjennom byggeområder osv.,
- respektere planlagte eller ekstra stopp, og om nødvendig utføre ekstra operasjoner for passasjerer i løpet av disse stoppene som å åpne og lukke dørene.

Fastsetter at fører må kunne sette i gang og føre toget sikkert i overensstemmelse med bestemmelser og prosedyrer for infrastrukturen og kunne håndtere oppståtte endringer i infrastrukturen.

5. Føre toget

Førere må kunne

- til enhver tid kjenne togets posisjon på linjen,
- anvende bremsene for å minske farten og stanse, idet det tas hensyn til det rullende materialet og installasjonene,
- tilpasse føringen av toget i samsvar med tidstabellen og andre ordrer som er gitt for å spare energi, idet det tas hensyn til egenskapene til motorvognen, toget, linjen og miljøet.

Beskriver krav til at fører skal være i stand til å fastsette togets posisjon, foreta nødvendige nedbremsinger, tilpasse kjøringen til ruteplanen samtidig som kjøringen skal være energieffektiv.

6. Uregelmessigheter

Førere må

- være oppmerksomme, i den utstrekning togdriften tillater dette, på uvanlige hendelser vedrørende infrastruktur og miljø, som signaler, spor, energitilførsel, jernbaneanlegg, sporets omgivelser, annen trafikk,
- kjenne de særlige avstandene til tydelige hindringer,
- informere infrastrukturforvaltningen så snart som mulig om sted for og art av uregelmessigheter som blir observert, samt forsikre seg om at opplysningene er forstått,
- ta hensyn til infrastrukturen, sikre eller treffe tiltak for å sikre sikkerheten til trafikk og personer der dette er nødvendig.

Krever at fører skal kunne håndtere uregelmessigheter på strekningen, herunder,

- *være oppmerksom på usedvanlige forhold i og ved sporet som er relevante for eksempel om gjenstander nær eller ved frittromsprofilen, samt informere infrastrukturforvalter på en korrekt måte*
- *ta hensyn til forhold i infrastrukturen samt treffe eventuelle foranstaltninger av hensyn til trafikken og personers sikkerhet. Det forventes ikke at en fører er ekspert på infrastruktur eller sporekspert, men føreren må ha et kjennskap til normalt forekommende uregelmessigheter i infrastrukturen (for eksempel skinnebrudd, solslyng, manglende tungkontroll i sporveksel, slukkede signaler, feil i togkontrollanlegg, kjøreledningsanlegg, radio osv) og også kunne vurdere hva som er kritisk.*

7. Driftshendelser og ulykker, brann og personulykker

Førere må

- kunne treffe tiltak for å beskytte toget og tilkalle assistanse i tilfelle av en ulykke som involverer personer,
- avgjøre hvor toget skal stanse i tilfelle av brann og om nødvendig legge forholdene til rette for evakuering av passasjerer,
- gi nyttig informasjon om brannen så snart som mulig dersom brannen ikke kan bringes under kontroll av føreren på egenhånd,
- underrette infrastrukturforvaltningen om disse forholdene så snart som mulig,
- vurdere om infrastrukturen tillater at toget fortsetter og under hvilke forhold.

Beskriver krav til at fører i forbindelse med driftsmessige hendelser og uhell på strekningen, herunder brann og personskader. I den forbindelse skal fører kunne iverksette de nødvendige tiltak for å sikre tog og personer, som for eksempel informere, evakuere og tilkalle hjelp.

Språklig kompetanse

1. Førere som skal kommunisere med infrastrukturforvaltningen om kritiske sikkerhetsspørsmål, skal ha ferdigheter i minst ett av språkene som angis av vedkommende infrastrukturforvaltning. Språkferdighetene skal være tilstrekkelige til at de kan kommunisere aktivt og effektivt i rutinesituasjoner, vanskelige situasjoner og nødssituasjoner. De må kunne benytte de meldingene og den kommunikasjonsmetoden som er angitt i TSI-en for drift og trafikkstyring.

2. For å oppfylle kravene fastsatt i nr. 1 må førerne kunne forstå (både ved å lytte og lese) og kommunisere (både muntlig og skriftlig) i samsvar med nivå B1 i Europarådets felles europeiske referanseramme for språk (Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)).

3. Når det gjelder strekninger mellom grensene og de stasjonene som ligger nær grensene, og som er beregnet på trafikk over landegrensene, kan infrastrukturforvaltningen gi unntak fra kravene i nr. 2 for et jernbaneforetags førere, forutsatt at følgende framgangsmåte anvendes:

a) Jernbaneforetaket skal anmode infrastrukturforvaltningen om unntak for de berørte førerne. For å sikre en rettferdig og lik behandling av søkerne skal infrastrukturforvaltningen anvende samme framgangsmåte for vurdering på hver inngitt søknad om unntak, og framgangsmåten skal inngå i netterklæringen.

b) Infrastrukturforvaltningen skal gi unntak dersom jernbaneforetaket kan godtgjøre at det har truffet tilstrekkelige tiltak for å sikre kommunikasjonen mellom de berørte førerne og infrastrukturforvaltningens personale i rutinesituasjoner, vanskelige situasjoner og nødssituasjoner, som fastsatt i nr. 1.

c) Jernbaneforetak og infrastrukturforvaltninger skal sikre at det berørte personalet er kjent med disse reglene og får tilstrekkelig opplæring gjennom deres sikkerhetsstyringssystem.

Det er fastsatt krav til at fører skal kunne kommunisere på det språket infrastrukturforvalter har fastsatt. I Norge er språket norsk. Språkkravene gjelder uavhengig av personens bakgrunn.

Bestemmelsen inneholder unntaksbestemmelse for når språkkravene ikke gjelder. Bestemmelsen er ment å gjelde for grensestasjoner og personell som kjører grensekryssende trafikk.

Vedlegg II Krav til helse og helseundersøkelser

Vedlegg II omhandler helsekravene til førere. Helsekravene og kravene til leger/psykologer er nærmere beskrevet i veilederen til leger/psykologer. For ytterligere informasjon anbefales det å se nærmere på denne.

1. Generelle krav

1. GENERELLE KRAV

1.1.

Førere skal ikke ha noen helseproblemer eller ta medisiner, legemidler eller stoffer som kan forårsake

- plutselig bevissthetstap,
- en reduksjon i oppmerksomhet eller konsentrasjon,
- plutselig tap av arbeidsevne,
- tap av balanse eller koordineringsevne,
- betydelig begrensning av mobilitet.

Til sykdommer, medisinsk behandling eller medikamenter eller stoffer, som kan forårsake plutselig bevissthetstap, reduksjon i oppmerksomhet eller konsentrasjon, plutselig tap av arbeidsevne, tap av balanse- eller koordineringsevne, eller betydelig begrensning av mobilitet regnes:

- 1) *Hjertesykdommer, forhøyet blodtrykk eller annen kretsløpssykdom med risiko for bevissthetspåvirkning.*
- 2) *Sukkersyke (diabetes mellitus), som er tablett- eller insulinbehandlet.*
- 3) *Epilepsi eller andre neurologiske sykdommer, som kan medføre bevissthetspåvirkning.*
- 4) *Svimmelhetssykdommer.*
- 5) *Søvnforstyrrelser.*
- 6) *Andre fysiske handicap eller funksjonsforstyrrelser, somr kan innebære risiko for jernbanesikkerheten.*
- 7) *Psykiske sykdommer, som viser seg ved endret adferd, redusert impulskontroll eller nedsatt vurderingsevne.*
- 8) *Begynnende demens, cerebrovaskulære sykdommer eller andre tilstander som kan føre til nedsatt funksjon (oppmerksomhet, konsentrasjonsevne).*

Her følger ytterligere beskrivelse av hva sykdommer som listet over innebærer:

1) Hjerte-/karsykdommer inkludert forhøyet blodtrykk.

Eksempler på slike sykdommer:

- *Angina pectoris*
- *Hjerteinfarkt,*
- *Arytmier,*
- *Kunstig hjerteklaffer,*
- *Hjertetransplantasjoner,*
- *Langvarig ubehandlet eller forhøyet blodtrykk som er vanskelig å regulere*
- *Manifest hypotoni eller tilbakevendende ortostatisme.*

Vurderingen av om blodtrykket er normalt foretas i henhold til nasjonale retningslinjer (IS-1550, Helsedirektoratet 2009). Vurdering etter PCI med eller uten stenting, A-V blokk grad 3, pacemakerbehandling, arytmiebehandling (ablation) foretas i tråd med anerkjent medisinsk praksis. Blodtrykk skal være under 160/95 med eller uten behandling.

2) Sukkersyke (diabetes mellitus), som er tablett- eller insulinbehandlet

Dispensasjon kan vurderes ved tablettbehandlet sukkersyke, så fremt det ikke er økt risiko for hypoglykemi og blodsukker er velregulert (vurdert med HbA1c). Bruk av insulin, Amaryl og Daonil er diskvalifiserende. Eksempler på godkjente preparater er Metformin, Januvia, Forxiga og Eucreas.

3) Epilepsi eller andre nevrologiske sykdommer, som kan medføre bevissthetspåvirkning

Epilepsi er definert som tilbakevendende anfall som skyldes forstyrret elektrisk aktivitet i hjernen, med eller uten unormale funn på EEG

Ved tidligere epilepsi vurderes anfallsfrihet i 10 år uten behandling med antiepileptisk medisin for å være akseptabelt.

Bruk av antiepileptisk medisin er diskvalifiserende.

Abstinenskramper og alkoholkramper er diskvalifiserende, inntil det har vært anfallsfrihet uten antiepileptisk behandling, og personen kan dokumentere total avholdenhet i minst et år.

4) Svimmelhetssykdommer

Dette inkluderer Mb. Menière og andre forstyrrelser i vestibularisapparatet som kan føre til svimmelhet.

Om søkeren har blitt symptomfri kan helseattest utstedes etter vurdering av ØNH-spesialist som bekrefter at sykdommen ikke lenger er aktiv.

5) Søvnforstyrrelser

Søvnapne, narkolepsi og medikamentbehandlet insomni.

Helseattest kan utstedes etter vurdering av relevant spesialist og dokumentasjon på at behandlingen har gitt et varig og tilfredsstillende resultat. Bruk av sedativa er diskvalifiserende.

6) Andre fysiske handicap eller funksjonsforstyrrelser, som kan innebære risiko for jernbanesikkerheten

Eksempler:

- Nevrologiske og nevromuskulære sykdommer, herunder multipel sklerose (MS), parkinson, progressive myopati, nevrogene muskelsykdommer, og sen-effekter etter intrakraniell kirurgi.
- Sykdommer i ledd, bindevev og muskulatur, som gir nedsatt funksjonsevne
- Alvorlige hodeskader med økt risiko for epilepsi eller andre senskader.

Vurderingen av om helseattest kan utstedes foretas på grunnlag av spesialisterklæring fra relevant spesialist. Det må sannsynliggjøres at det ikke foreligger økt sikkerhetsrisiko.

7) Psykiske sykdommer, som viser seg ved endret adferd, redusert impuls kontroll eller nedsatt vurderingsevne

Eksempler på tilstander:

Alle former for psykose, schizofreni, bipolar lidelse, ADHD, affektive lidelser (angst, depresjon) og rusmisbruk

Helseattest kan vurderes om vedkommende er symptomfri med eller uten medisiner, har normal funksjon og risiko for tilbakefall er liten. Vurderingsevne, oppmerksomhet, konsentrasjonsevne, hukommelse, reaksjonsevne og impuls kontroll skal være normal. Dette skal dokumenteres ved nevrologisk vurdering.

8) Begynnende demens, cerebrovaskulær sykdom eller andre tilstander som kan føre til nedsatt kognitiv funksjon (oppmerksomhet, konsentrasjonsevne, hukommelse, reaksjonsevne)

Etter en alvorlig hodeskade med risiko for varig men kan helseattest vurderes om det er tilstrekkelig lang observasjonstid, om det er dokumentert normal hjernefunksjon og om risiko for funksjonsforstyrrelse er som i befolkningen forøvrig.

Bestemmelsen omfatter også andre alvorlige sykdommer hvor det er høy risiko for redusert funksjonsevne.

1.2. Krav til syn

Førere skal ha syn som tilfredsstillende følgende krav:

- Synsevne på avstand (visus) med eller uten korreksjon: 1,0; minst 0,5 for dårligste øye.
- Største korreksjon: Langsynthet +5/nærsynthet -8. Godkjent lege kan tillate avvik fra dette i unntakstilfeller og etter uttalelse fra en øyelege.
- Syn på kort og mellomlang avstand: Tilstrekkelig, enten med eller uten korreksjon.
- Syn på begge øyne: Effektivt.
- Synsfelt: Fullstendig (ingen synsfeltutfall).
- Binokulært synsfelt: Effektivt (ingen synsfeltutfall).
- Fargesyn: Normalt.
- Gjenkjenning av fargesignaler: Prøvingen skal være basert på gjenkjenning av enkeltfarger og ikke på relative forskjeller.
- Kontrastfølsomhet: God.
- Ingen progressive øyesykdommer.
- Evne til å motstå blending.

For øvrig gjelder følgende:

- Kontaktlinser og briller er tillatt når disse jevnlig kontrolleres av en øyelege eller optiker.
- Fargede kontaktlinser og fotokromatiske linser er ikke tillatt. Linser med UV-filter er tillatt.
- Øyenimplantater, keratotomi og keratektomi er bare tillatt på betingelse av at dette blir kontrollert årlig eller med jevne mellomrom fastsatt av legen.

1.3. Krav til hørsel og tale

Førere skal ha hørsel som er god nok til å gjennomføre en telefonsamtale og til å kunne høre varsel-signaler og radiomeldinger. Tilstrekkelig hørsel skal være bekreftet med et audiogram.

Følgende gjelder som retningslinjer:

- Hørselssvikten må ikke være større enn 40 dB ved 500 og 1000 Hz.
- Hørselssvikten må ikke være større enn 45 dB ved 2000 Hz for det øret der hørsel ved luftledning er dårligst.
- Det må ikke være uregelmessigheter i det vestibulære system.
- Bruk av høreapparat er tillatt i særlige tilfeller.
- Førere skal ikke ha noen kroniske taleforstyrrelser.

Krav til synsevnen

Synsundersøkelser skal utføres med godkjent synstavle og under standardiserte forhold, mono- og binokulært.

Synsfeltet bestemmes ad modum Donders.

Ved astigmatisme (brytningsfeil) over 2 dioptrier skal det innhentes vurdering fra øyelege.

Til progressive øyesykdommer regnes også grå stær. Unormalt fargesyn vil være diskvalifiserende.

Fargesynet skal undersøkes med Ishihara "Test for colour blindness" 1980 eller annen anerkjent pseudoisokromatisk tavleserie og skal utføres i god belysning av en undersøker med normalt fargesyn.

I tvilstilfeller kan det innhentes vurdering fra øyelege. Lanternetest kan i tvilstilfelle anvendes som en del av utredning.

Laserkorreksjon:

Etter operasjon er det en måned karantene. Deretter skal synsfunksjonen undersøkes for å vurdere om helseattest kan opprettholdes.

Grå stær-operasjon:

Etter operasjon er det en måned karantene. Deretter skal synsfunksjonen undersøkes for å vurdere om helseattest kan opprettholdes.

Det er krav til at syn på begge øyne skal være effektivt, herunder at en fører må ha syn på begge øyne.

Krav til hørsel og tale

Tilstrekkelig hørsel vurderes ved talestemme på for hvert øre for seg på 4 meters avstand. Dersom høreevnen ikke er normal skal det tas audiogram som vurderes iht til retningslinjer.

1.4 Graviditet

- Førere som er gravid må ikke ha dårlig toleranse eller en patologisk tilstand som følge av graviditeten.

Graviditet

Man må vurdere om det er forhold ved graviditeten som kan påvirke funksjon eller sikkerhet. Ved en normal graviditet uten komplikasjoner eller nedsatt funksjon kan helseattesten opprettholdes.

1.5 Krav til yrkespsykologisk skikkethet

- Førere skal ikke ha noen yrkespsykologiske mangler som vil kunne virke inn på en sikker utførelse av førerens arbeidsoppgaver, særlig når det gjelder driftsmessig egnethet eller relevant personlighetsfaktor.

Krav til yrkespsykologisk skikkethet

Dette ivaretas i den yrkespsykologiske testen. I paragraf 10 er det beskrevet ytterligere hva yrkespsykologisk skikkethet er og hvordan dette kan testes.

2. Minstekrav til undersøkelser ved utstedelse av førerbevis

2.1 Undersøkelse av medisinsk skikkethet

Undersøkelse av medisinsk skikkethet skal minst omfatte:

- en generell legeundersøkelse
- undersøkelse av sensoriske funksjoner (syn, hørsel, fargeoppfattelse). Fargesyn skal kontrolleres ved bruk av en godkjent prøve, som for eksempel Ishihara, samt en annen godkjent prøve dersom dette er nødvendig
- blod- eller urinprøver. Slike prøver skal foretas i den utstrekning det er nødvendig for å bedømme søkerens medisinske skikkethet, blant annet tester for sukkersyke (diabetes) og tester for psykotrope stoffer som ulovlige legemidler eller psykotrop medisiner og misbruk av alkohol
- et elektrokardiogram (EKG) ved hvile
- kognitive prøver: oppmerksomhet og konsentrasjon, hukommelse, oppfatningsevne og dømmekraft
- undersøkelse av kommunikasjonsevne
- undersøkelse av psykomotorikk: reaksjonstid, koordinering av håndbevegelser.

Undersøkelse av medisinsk skikkethet

Kravene i denne forskrift skiller på undersøkelsen som skal gjøres ved førstegangsundersøkelse og undersøkelsen som skal gjøres ved periodisk kontroll.

Punkt 2.1 beskriver hva en helseundersøkelse av personer, som ennå ikke er ansatt, skal inneholde. Dette gjelder altså personell som ennå ikke er ansatt som fører og ikke har utstedt førerbevis. Hvis føreren senere ansettes i en ny virksomhet etter å ha fått en helsegodkjennelse, skal de følgende helseundersøkelser følge regler for "periodiske helseundersøkelse" som beskrevet i paragraf 11 i denne forskrift.

Vedrørende test for euforiserende stoffer foretas urintest for å påvise eventuelle rusmidler og/eller alkohol.

Det skal også foretas et elektrokardiogram (EKG) i hvile.

2.2 Undersøkelse av yrkespsykologisk skikkethet

- De yrkespsykologiske undersøkelsene er ment å være til hjelp ved ansettelse og ledelse av personale.
- Innholdet i den yrkespsykologiske undersøkelsen skal fastsettes slik at den avdekker om føreren har noen yrkespsykologiske mangler som vil kunne virke inn på en sikker utøvelse av førerens arbeidsoppgaver, særlig når det gjelder driftsmessig egnethet eller relevant personlighetsfaktor.

Undersøkelse av yrkespsykologisk skikkethet

I paragraf 10 er det beskrevet ytterligere hva yrkespsykologisk skikkethet er og hvordan dette kan testes.

3. Minstekrav til periodiske undersøkelser av medisinsk skikkethet

3.1 Minstekrav til periodiske undersøkelser av medisinsk skikkethet

De periodiske undersøkelsene skal minst omfatte:

- en generell legeundersøkelse
- en undersøkelse av sensoriske funksjoner (syn, hørsel, fargeoppfattelse)
- blod- eller urinprøver for å oppdage sykdom og andre forhold som indikeres av den kliniske undersøkelsen, herunder prøvinger for narkotika
- I tillegg kreves det også EKG ved hvile for førere over 40 år.

Minstekrav til periodiske undersøkelser av medisinsk skikkethet

Se kommentar til paragraf 2.1.

De periodiske helseundersøkelsene er mindre omfattende enn førstegangsundersøkelse.

For førere skal det også foretas et elektrokardiogram (EKG) i hvile, etter fylte 40 år. Er man under 40 år skal det ikke foretas EKG ved de regelmessige undersøkelser.